

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Maturitná skúška 2022

**Správa
o výsledkoch externej časti
a písomnej formy internej časti
maturitnej skúšky**

zo slovenského jazyka a literatúry

Mgr. Alžbeta Palacková
Ing. Jana Kostolanská, PhD.
PaedDr. Janka Kurajová Stopková, PhD.
Mgr. Martina Pigová

Bratislava 2022

Obsah

Vysvetlivky	3
Úvod.....	4
1 Charakteristika testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	5
2 Výsledky testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	7
2.1 Úspešnosť testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	7
3 Interpretácia výsledkov testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	14
3.1 Súhrnné charakteristiky položiek.....	14
3.2 Oblasti testu	16
3.2.1 Čítanie s porozumením	16
3.2.2 Jazyk	19
3.2.3 Literatúra.....	31
4 Vyhodnotenie PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	37
4.1 Výber tém	37
4.2 Úspešnosť PFIČ	41
Záver.....	45
Použitá literatúra	49

Vysvetlivky

MS	– maturitná skúška
EČ	– externá časť (maturitnej skúšky)
PFIČ	– písomná forma internej časti (maturitnej skúšky)
ÚFIČ	– ústna forma internej časti (maturitnej skúšky)
GYM	– gymnáziá
SOŠ	– stredné odborné školy
ŠUP	– škola umeleckého priemyslu
SŠŠ	– stredné športové školy
SDV	– systém duálneho vzdelávania
SŠ	– stredné školy
N	– veľkosť štatistického súboru, počet žiakov
BA	– Bratislavský kraj
TT	– Trnavský kraj
TN	– Trenčiansky kraj
NR	– Nitriansky kraj
ZA	– Žilinský kraj
BB	– Banskobystrický kraj
PO	– Prešovský kraj
KE	– Košický kraj
Sig.	– obojstranná signifikancia, štatistická významnosť
SJL20	– označenie testu zo slovenského jazyka a literatúry
P. Bis.	– Point Biserial, parameter medzipoložkovej korelácie
r	– korelačný koeficient, koeficient vecnej signifikancie
položka (testová)	– príklad, úloha, otázka v teste určená na riešenie a hodnotená (0, 1) v hrubom skóre
Np	– národný priemer
Obťažnosť	– označuje obťažnosť testových položiek v zástupnom variante 20 1403
ÚVO	– úloha s výberom odpovede
ÚKO	– úloha s krátkou odpoveďou
w	– náročnosť úlohy
NIVAM	– Národný inštitút vzdelávania a mládeže

Úvod

Dňa 15. marca 2022 sa na stredných školách s vyučovacím jazykom slovenským a ukrajinským uskutočnil riadny termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry (SJL).

Cieľom externej časti (EČ) a písomnej formy internej časti (PFIČ) maturitnej skúšky (MS) je overiť a zhodnotiť tie vedomosti a zručnosti maturantov, ktoré nie je možné overiť v dostatočnej miere v ústnej forme internej časti (ÚFIČ) MS. Vysoká objektivita a validita skúšky zaručuje porovnateľné výsledky pre žiakov z celého Slovenska.

Správa dokladuje korektnosť a exaktnosť maturitnej skúšky a spracovania jej výsledkov.

Prvá kapitola správy prináša charakteristiku testu, jeho štruktúru.

V kapitole *Výsledky* predkladáme informácie o psychometrických charakteristikách testu, kvantifikujeme štatistický súbor a prezentujeme možné faktory rozdielnosti výkonov v EČ MS prostredníctvom základných štatistických charakteristík testu, distribúcie úspešnosti žiakov a výsledky spracované podľa vybraných triediacich znakov. Údaje o počtoch žiakov sú členené z hľadiska územného, zriaďovateľa školy, druhu školy, pohlavia a známky.

Kapitola *Interpretácia výsledkov* prináša položkovú analýzu, oboznamuje s celkovou úspešnosťou testu a žiakov v čítaní s porozumením a v jednotlivých oblastiach jazykovedy a literatúry. Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo správy *EČ MS 2022. Správa zo štatistického spracovania testu slovenský jazyk a literatúra* (Kurajová Stopková, J., Pigová, M., 2022). V správe sa odvolávame na variant testu 20 1403 a Kľúč správnych odpovedí prislúchajúci k tomuto variantu. Na našej internetovej [stránke](#) je zverejnený variant testu EČ MS zo SJL s kódom 20 1403.

Výsledky PFIČ MS interpretujeme v poslednej kapitole, kde hodnotíme výber tém, resp. žánrov a úspešnosť. Vychádzali sme zo správy *PFIČ MS 2022. Správa zo štatistického spracovania PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry* (Kostolanská, J., Pigová, M., 2022).

V *Závere* sumarizujeme štatistické zistenia, hodnotenie výkonov populačného ročníka a meracieho nástroja, rovnako na základe analýzy výsledkov testov EČ MS za posledné roky prinášame stručný prehľad problematických oblastí či javov v rámci učiva zo SJL.

1 Charakteristika testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Cieľom testu bolo preveriť pomocou produktívnych kontextualizovaných úloh, ako žiak zvládol rozsah učiva predpísaný cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventa strednej školy, preveriť schopnosť žiaka čítať rôzne typy textov s porozumením a pracovať s textom.

Test bol určený maturantom všetkých druhov stredných škôl, ktorí sa pripravovali na maturitnú skúšku zo slovenského jazyka a literatúry. Rešpektoval vyhlášku o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov a obsahom a úrovňou náročnosti zodpovedal Cieľovým požiadavkám na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry. Pôvodne predpísaný čas testovania 100 minút bol vzhľadom na niekoľkomesačnú online výučbu navýšený o 15 minút. V predpísanom bodovom hodnotení úloh mala každá úloha váhu 1 bodu, spolu 64 bodov.

Test obsahoval 8 východiskových textov rôznej dĺžky a 64 testových úloh. Ku každému autentickému, prípadne upravenému textu sa viazal súbor ôsmich úloh, z ktorých päť bolo uzavretých s alternatívnou možnosťou odpovede (výber odpovede zo štyroch možností, z ktorých len jedna bola správna) a tri otvorené, doplňovacie, ktoré vyžadovali krátku odpoveď. Texty boli obsahovo zamerané na témy vymedzené cieľovými požiadavkami, písané pre širokú verejnosť a spadajúce do rámca žiakových skúseností. Obsahovali literárne ukážky, publicistický text; všeobecné témy, s ktorými sa žiaci stretávajú v každodennom živote, a ktoré vyhovovali rozsahu vedomostí a skúseností žiakov.

V teste sa overovali vedomosti a zručnosti zamerané na čiastkové i celkové porozumenie textu, osvojenie si povinnej literatúry, teórie literatúry, literárnej histórie, fonetiky, ortografie, morfológie, lexikológie, syntaxe, štylistiky a práce s informáciami v rozsahu Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo SJL. Testové úlohy boli viazané na kontext, vychádzali z 1 publicistického textu, 1 náučného a 1 populárno-náučného textu, z 3 textov zo svetovej a 2 textov zo slovenskej umeleckej literatúry vrátane povinného diela *Kolíška* od A. Bednára. V rámci umeleckých textov boli zastúpené všetky literárne druhy. Úlohy k jednotlivým textom v teste boli zoradené podľa náročnosti od najľahších po najťažšie, a to:

- úlohy na reprodukciu a jednoduché myšlienkové operácie (porozumenie, priradovanie, zoradovanie, triedenie, porovnávanie, jednoduchá aplikácia), $w = 1$,
- úlohy vyžadujúce zložitejšie myšlienkové operácie (analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, vysvetľovanie, hodnotenie, dokazovanie, overovanie), $w = 2$,
- úlohy vyžadujúce tvorivý prístup (tvorba hypotézy, zložitejšia aplikácia, riešenie problémových situácií, objavovanie nových myšlienok a vzťahov), $w = 3$.

Administrácia testov bola realizovaná podľa vopred stanoveného harmonogramu a organizačných pokynov na všetkých školách súčasne. Dopoludnia sa písala EČ MS

a popoludní PFIČ MS. Administrátormi testov boli interní učitelia školy. Počas administrácie testov externý dozor vykonávali pedagogickí zamestnanci z iných škôl – predsedovia predmetových maturitných komisií a predseda školskej maturitnej komisie.

Žiaci písali odpovede na úlohy EČ MS na odpoveďové hárky. Originály škola odoslala na centrálnu vyhodnotenie, kópie zostali archivované v škole.

Pri centrálnom hodnotení úloh s krátkou odpoveďou EČ MS v spracovateľskom centre externý dozor vykonávali menovaní predsedovia predmetových maturitných komisií slovenského jazyka a literatúry z rôznych regiónov Slovenskej republiky.

2 Výsledky testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Do testovania v predmete slovenský jazyk a literatúra sa zapojilo **35 803** žiakov zo **653** škôl. Najviac škôl bolo z Prešovského a Bratislavského kraja, najmenej z Trenčianskeho kraja. Štátne školy z celkového počtu tvorili 73,5 %, súkromné školy 16,1 % a cirkevné školy 10,1 %. Gymnázia boli zastúpené 30,5 %, SOŠ 61,7 %, ŠUP 3,2 %, konzervatóriá 2,6 % a SŠŠ 2,0 %. Dievčat sa na EČ MS zo SJL zúčastnilo o 601 viac ako chlapcov.

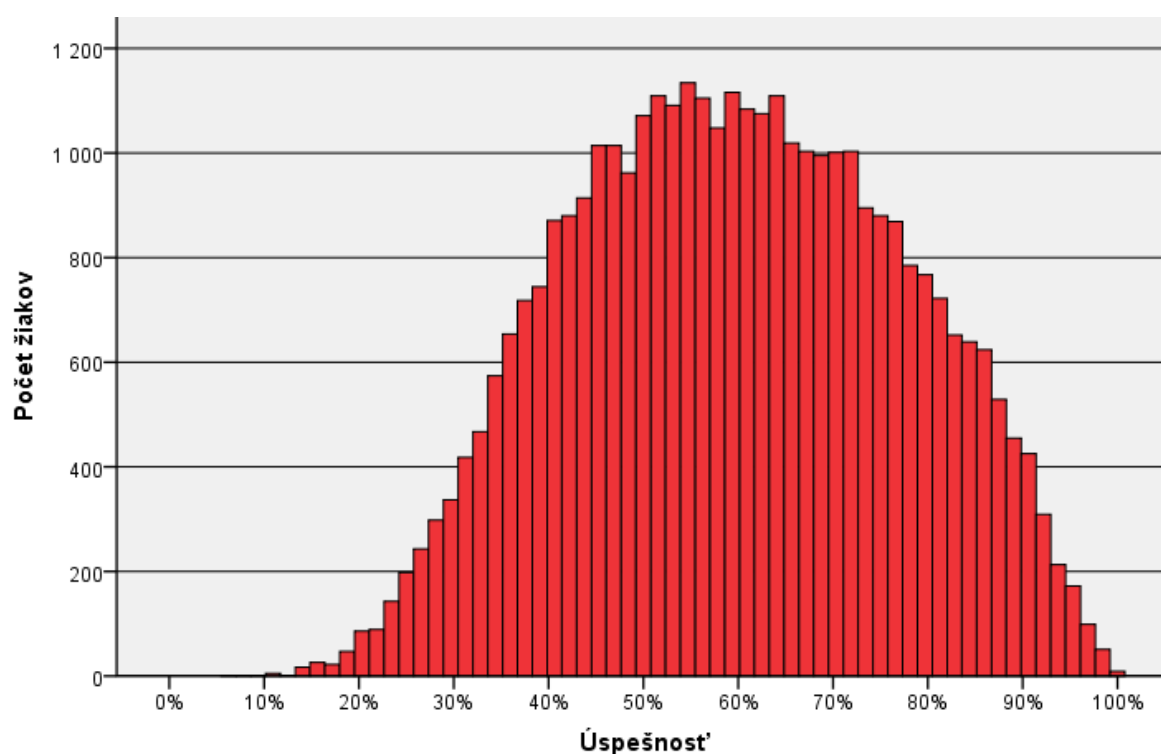
2.1 Úspešnosť testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Úspešnosť žiaka definujeme ako percentuálny podiel bodov za položky, ktoré žiak správne zodpovedal (hrubé skóre) z maximálneho počtu bodov 64, pričom za každé úspešné riešenie, bez ohľadu na skutočnú obťažnosť úlohy, získal riešiteľ jeden bod.

V teste EČ MS zo SJL dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **59,6 %**. Maximálnu úspešnosť 100 % dosiahli deväti žiaci, minimálnu úspešnosť 6,3 % dosiahol jeden žiak.

Tab. 1 Výsledné psychometrické charakteristiky percentuálnej úspešnosti testu

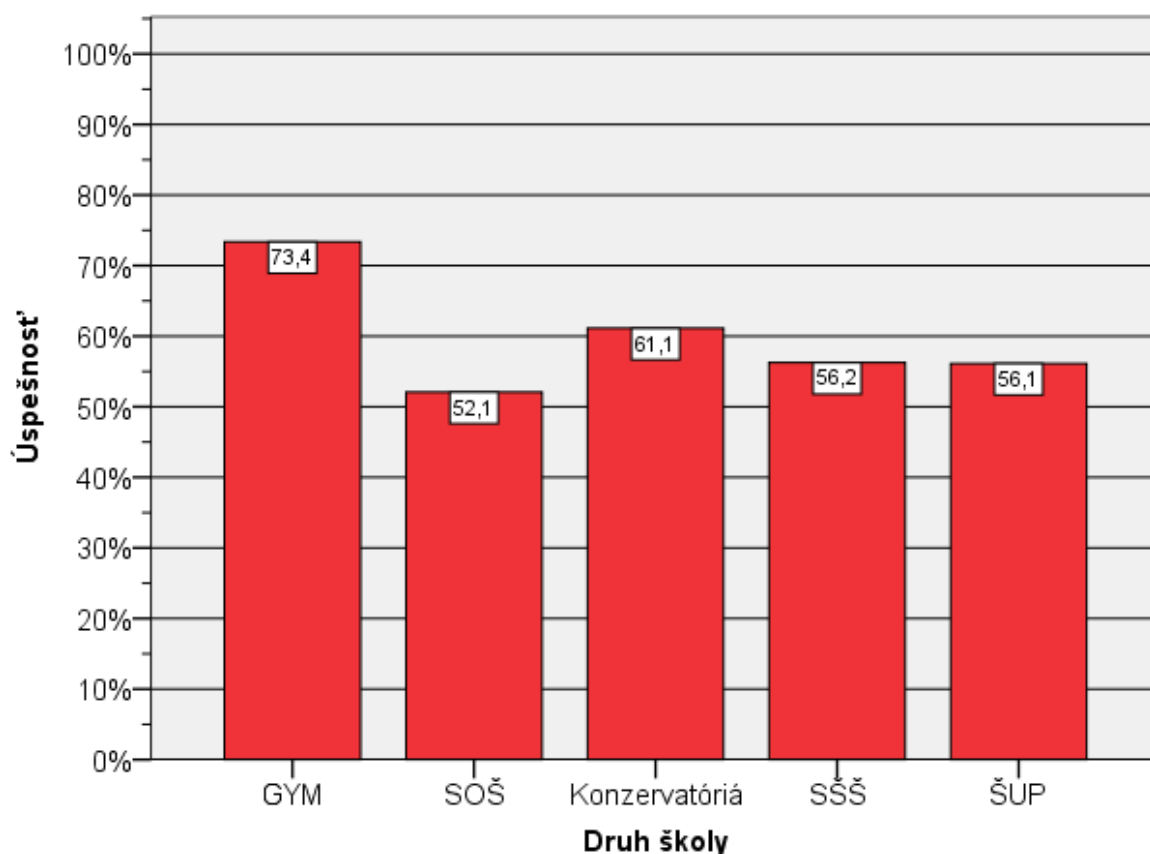
	Test
	SJL 20 1403
Počet testovaných žiakov	35 803
Maximum	100,0
Minimum	6,3
Priemer	59,6
Štandardná odchýlka	17,4
Štandardná chyba priemernej úspešnosti	0,1
Štandardná chyba merania pre úspešnosť	5,3
Cronbachovo alfa	0,907

Obr. 1 Výsledný histogram rozdelenia početností percentuálnych úspešností v teste

Relatívne symetricky rozložený histogram testu ukazuje normálne rozloženia dát. Histogram je od stredu grafu posunutý doprava, z čoho možno usudzovať, že test zo SJL bol pre testovanú populáciu stredne obťažný až mierne ľahší. Spoľahlivosť merania (reliabilita testu) určená hodnotou Cronbachovho alfa 0,907 je vysoká.

Úspešnosť podľa druhu školy

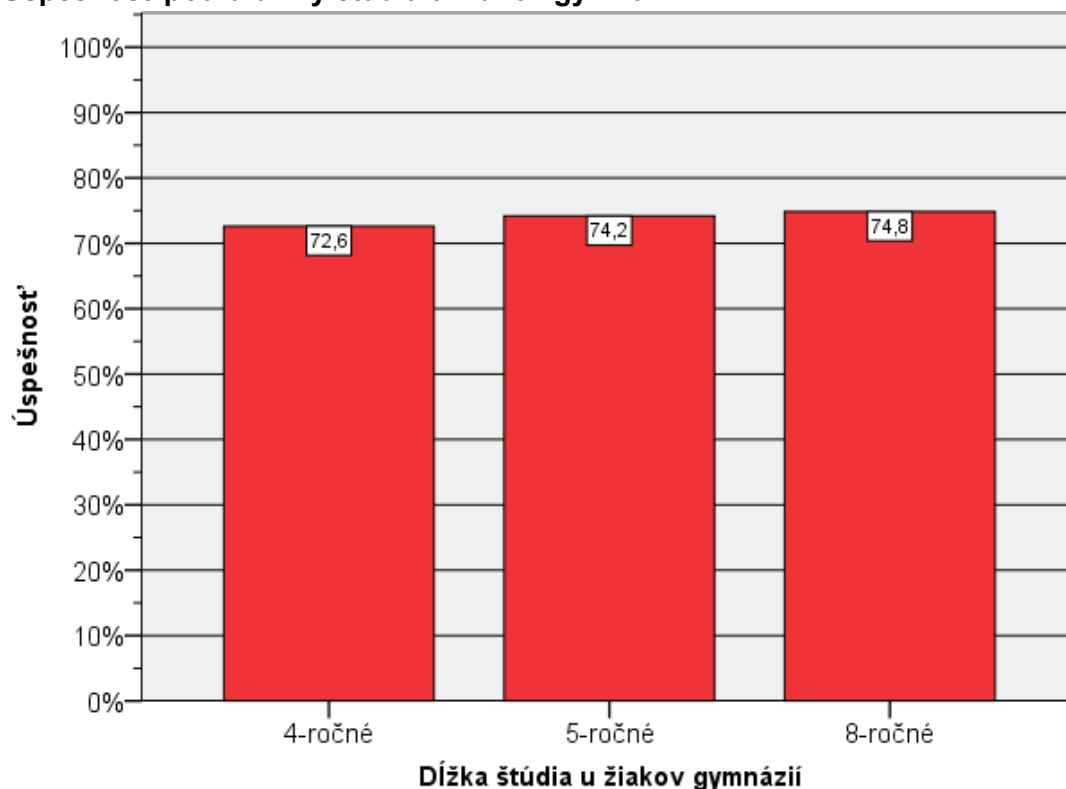

Obr. 2 Úspešnosť podľa druhu školy

Z hľadiska druhu školy boli v teste EČ MS úspešnejší žiaci gymnázií s priemernou úspešnosťou **73,4 %**. Žiaci stredných odborných škôl dosiahli priemernú úspešnosť **52,1 %**, rozdiel oproti GYM je na úrovni silnej vecnej signifikancie.

Vzhľadom na nízku početnosť žiakov z ostatných SŠ ďalšie rozdiely podľa druhu školy neinterpretujeme.

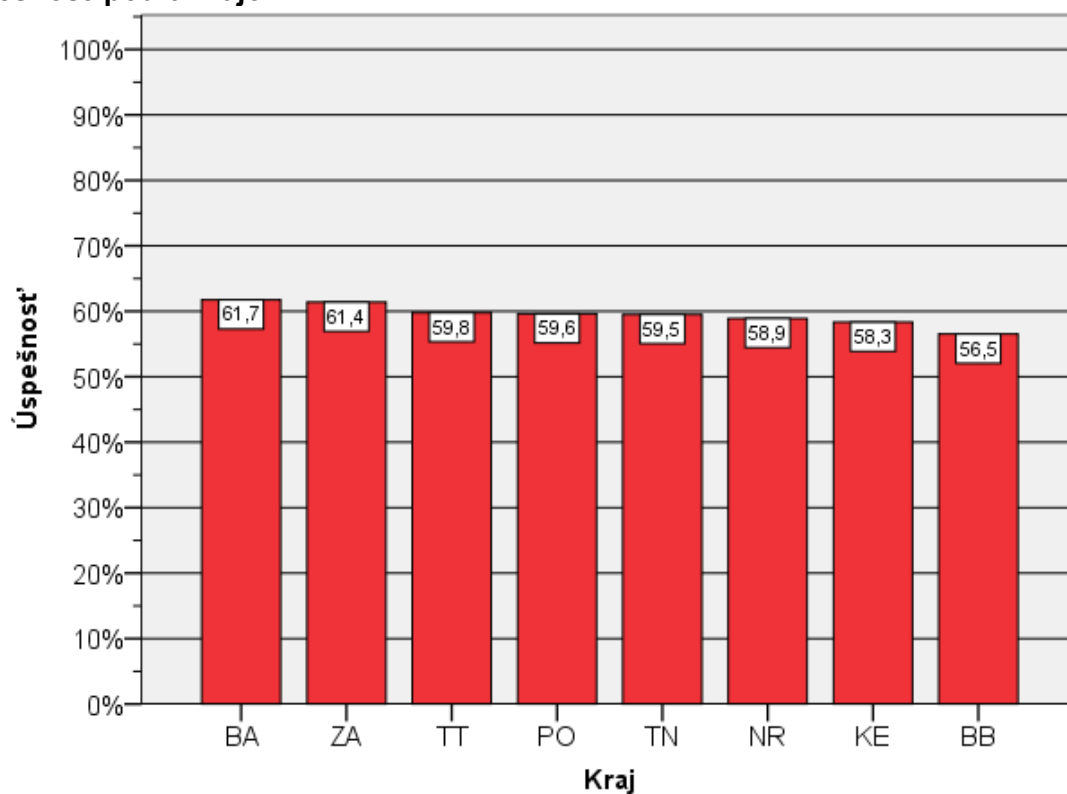
Úspešnosť podľa dĺžky štúdia u žiakov gymnázií

Obr. 3 Priemerné úspešnosti žiakov gymnázií podľa dĺžky štúdia

Zistené rozdiely vo výsledkoch žiakov jednotlivých typov gymnázií neboli vecne významné.

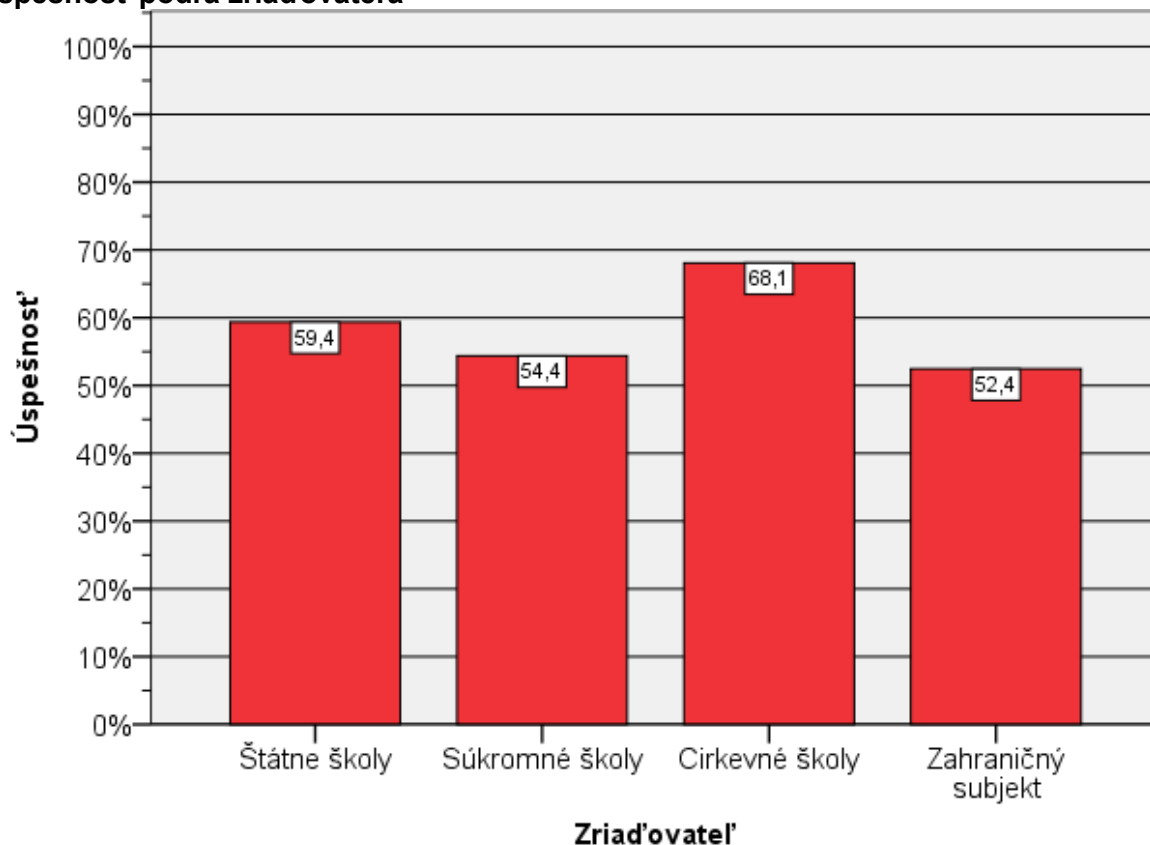
Úspešnosť podľa krajov

Obr. 4 Úspešnosť podľa krajov

Rozdiel najúspešnejšieho Bratislavského kraja a ostatných krajov sa pohybuje od 0,3 % po 5,2 %, pričom tieto rozdiely nie sú vecne významné. Žiaci všetkých krajov dosiahli výsledky porovnateľné s národným priemerom.

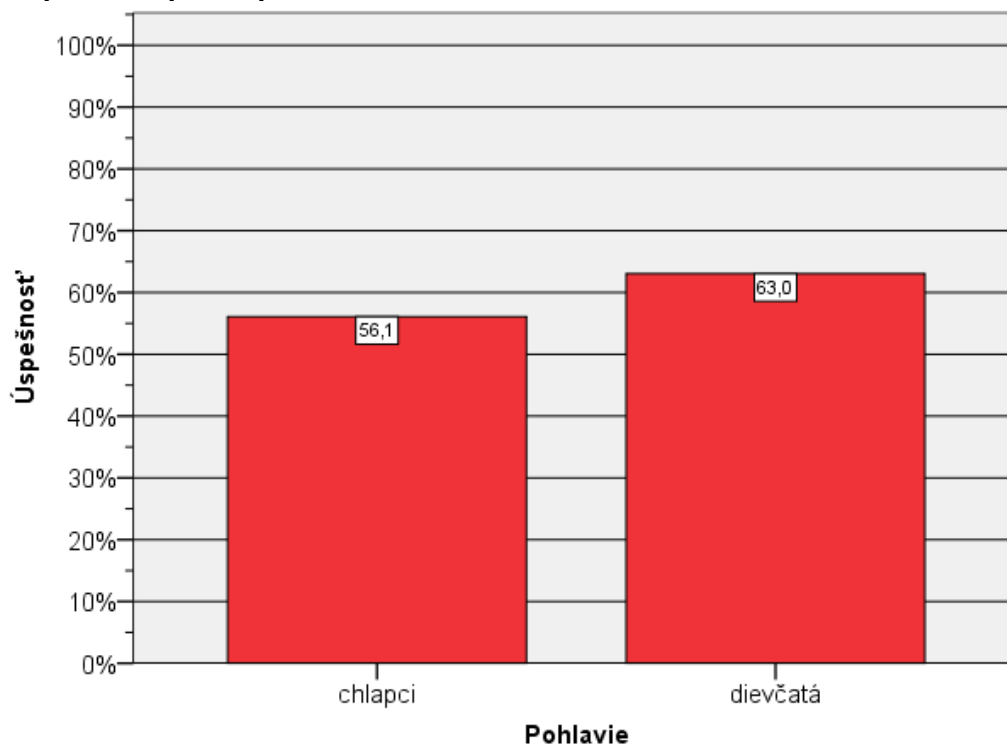
Úspešnosť podľa zriaďovateľa

Obr. 5 Úspešnosť podľa zriaďovateľa

Rozdiel medzi súkromnými a cirkevnými školami bol významný na úrovni **strednej** vecnej signifikancie v prospech cirkevných škôl.

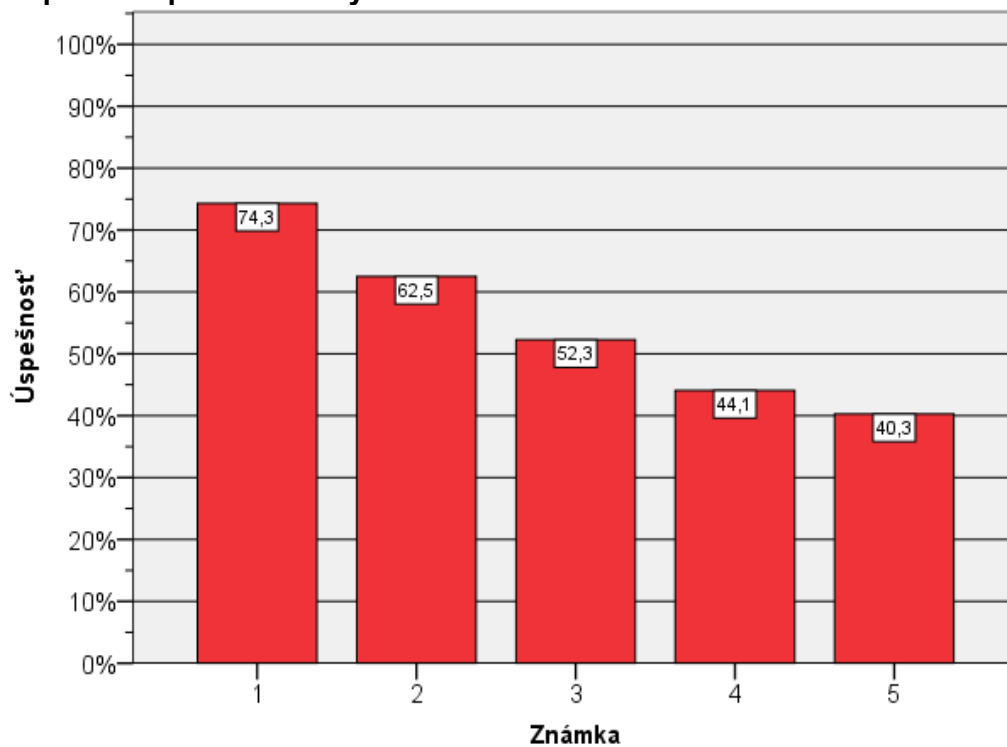
Úspešnosť podľa pohlavia

Obr. 6 Úspešnosť podľa pohlavia

Dievčatá boli v teste úspešnejšie, ich výsledky však boli porovnateľné s výsledkami chlapcov. Zistený rozdiel nebol vecne významný.

Úspešnosť podľa známky

Obr. 7 Úspešnosť podľa známky

Priemerná známka testovaného súboru žiakov bola **2,36**. Hodnota korelačného koeficientu medzi známkou a dosiahnutou úspešnosťou v teste je silná ($r = -0,592$).

Rozdelenie žiakov s úspešnosťou menšou alebo rovnou 33 %

Tab. 2 Rozdelenie žiakov s úspešnosťou menšou ako 33 %

		Pohlavie		Spolu
		chlapci	dievčatá	
Druh školy	GYM	39	31	70
	SOŠ	1363	880	2243
	Konzervatóriá	13	10	23
	SŠŠ	20	1	21
	ŠUP	17	26	43
Spolu		1452	948	2400

V teste EČ MS zo SJL hranicu viac ako 33 %, ktorá je podmienkou úspešného zvládnutia testu, nedosiahlo 2 400 žiakov (6,7 %), z toho bolo 70 žiakov z gymnázií a 2 330 žiakov z ostatných stredných škôl.

3 Interpretácia výsledkov testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo štatistického spracovania výsledkov testu zo SJL (Kurajová Stopková, Pigová, 2022). Pri položkách s uzavretou odpoveďou môžeme vychádzať z analýzy distraktorov zo štatistickej správy. Otázky s otvorenou odpoveďou môžeme len komentovať vzhľadom na to, že pri počte 35 803 žiakov, ktorí sa zúčastnili na maturitnej skúške, nie je možné analyzovať odpovede žiakov zo všetkých odpovedových hárkov, čo je nevyhnutné pre podrobnú interpretáciu a hodnotenie.

Interpretácii a hodnoteniu výsledkov sme podrobili niekoľko položiek testu z každej oblasti.

3.1 Súhrnné charakteristiky položiek

Ak má testová položka niektoré nevyhovujúce ukazovatele, sú ich hodnoty v tabuľkách zvýraznené. Veľmi ľahká položka je v stĺpci obťažnosť podfarbená oranžovou farbou (v tohtoročnom teste bolo 9 takýchto položiek), veľmi ťažká žltou (v tohtoročnom teste to boli dve položky), nižšia citlivosť – rozlišovacia schopnosť je zvýraznená zelenou, nižšia hodnota medzipoložkovej korelácie *P. Bis.* je v poslednom stĺpci tabuľky vyznačená žltou farbou.

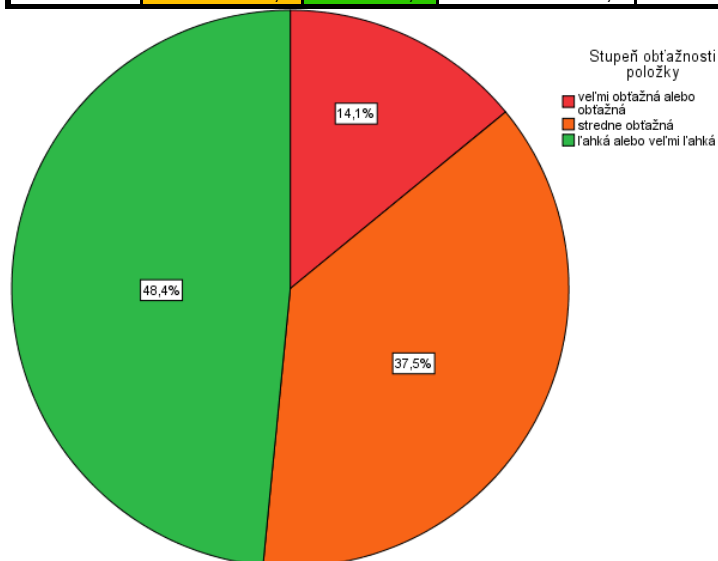
Tab. 3 Súhrnné charakteristiky položiek 1 – 32

Položka	Obťažnosť	Citlivosť	Nedosiahnutosť	Vynechanosť	Neriešenosť	Korelácia medzi položkou a zvyškom testu
1	82,7	18,0	,0	,1	,1	,140
2	72,0	26,6	,0	,2	,2	,169
3	66,7	41,8	,0	,2	,2	,284
4	63,9	55,8	,0	,3	,3	,373
5	83,8	40,3	,0	,1	,1	,356
6	66,3	49,3	,0	5,8	5,8	,327
7	61,1	60,0	,0	4,6	4,6	,400
8	52,0	77,6	,0	6,8	6,8	,530
9	84,6	32,3	,0	,0	,0	,290
10	59,6	55,5	,0	,2	,2	,365
11	54,9	54,5	,0	,5	,5	,353
12	96,6	8,3	,0	,0	,0	,153
13	56,7	30,3	,0	,1	,1	,172
14	59,4	61,2	,0	4,1	4,1	,408
15	63,8	67,2	,0	6,3	6,3	,467
16	26,4	59,8	,0	17,9	17,9	,451
17	83,3	26,1	,0	,2	,2	,214
18	78,9	37,4	,0	,1	,1	,289
19	65,2	37,7	,0	,2	,2	,240
20	65,0	70,5	,0	,5	,5	,503
21	44,6	73,1	,0	,3	,3	,494
22	71,6	55,2	,0	6,4	6,4	,398
23	84,8	42,2	,0	2,6	2,6	,391
24	56,2	61,7	,0	5,1	5,1	,409
25	69,4	52,9	,0	,1	,1	,369
26	72,5	54,2	,0	,3	,3	,401
27	53,9	62,7	,0	,3	,3	,410
28	41,8	45,0	,0	,6	,6	,276

29	59,0	39,8	,0	,2	,2	,243
30	72,4	69,3	,0	5,6	5,6	,518
31	38,2	76,9	,0	13,6	13,6	,533
32	19,2	28,7	,0	3,8	3,8	,228

Tab. 4 Súhrnné charakteristiky položiek 33 – 64

Položka	Obťažnosť	Citlivosť	Nedosiahnutosť	Vynechanosť	Neriešenosť	Korelácia medzi položkou a zvyškom testu
33	53,8	50,4	,0	,1	,2	,319
34	41,9	44,0	,0	,3	,3	,272
35	27,4	42,8	,0	,3	,3	,309
36	77,3	9,9	,0	,4	,4	,049
37	34,0	29,0	,0	,3	,4	,172
38	48,1	80,6	,0	10,0	10,0	,556
39	43,6	81,9	,0	24,9	24,9	,567
40	41,7	82,3	,0	18,1	18,1	,584
41	78,3	21,2	,0	,2	,2	,151
42	59,7	32,3	,0	,3	,4	,194
43	37,0	41,1	,0	,3	,3	,266
44	55,7	59,2	,0	,5	,5	,385
45	33,3	42,5	,0	,3	,3	,277
46	60,0	82,4	,0	15,8	15,9	,576
47	35,7	67,2	,0	4,1	4,1	,471
48	7,4	19,4	,0	8,9	8,9	,239
49	70,7	27,0	,0	,4	,4	,165
50	86,2	34,7	,0	,3	,3	,328
51	57,3	52,6	,0	,4	,4	,337
52	68,3	44,5	,0	,4	,4	,302
53	73,2	48,8	,0	,3	,3	,364
54	72,6	66,5	,1	14,4	14,4	,500
55	42,0	79,7	,1	15,5	15,5	,561
56	48,0	74,2	,1	18,3	18,4	,498
57	67,8	33,0	,1	,3	,4	,210
58	80,3	33,0	,1	,6	,7	,259
59	70,4	44,0	,1	,2	,3	,304
60	67,6	43,7	,1	,3	,4	,291
61	41,6	47,0	,1	,6	,8	,296
62	59,2	69,6	2,4	11,0	13,4	,475
63	54,4	63,8	2,8	8,4	11,2	,418
64	89,0	24,0	2,8	,5	3,2	,247

Obr. 8 Rozdelenie položiek testu zo SJL podľa obťažnosti

3.2 Oblasti testu

Test z hľadiska úspešnosti môžeme interpretovať v dvoch rovinách:

1. úspešnosť podľa jednotlivých oblastí,
2. úspešnosť žiakov v jednotlivých úlohách.

Testové úlohy je možné z tematického hľadiska rozdeliť do troch oblastí:

1. čítanie s porozumením: zamerané aj na analýzu a interpretáciu textov,
2. jazyk: lexikológia, morfológia, štylistika, syntax, zvuková stránka jazyka, pravopis,
3. literatúra: literárna história, literárna teória.

Tab. 5 Úlohy zaradené do jednotlivých oblastí

Slovenský jazyk a literatúra	20 1403 – zaradenie do oblastí
Čítanie s porozumením	1, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 25, 26, 27, 29, 41, 43, 49, 57, 58, 60, 64
Lexikológia	7, 12, 20, 24, 50, 54, 62, 63
Morfológia	8, 31, 48, 51, 59, 61
Štylistika	14, 15, 52
Syntax	16, 21, 23, 37, 38, 40, 44, 56
Zvuková stránka jazyka	3, 22, 32, 47
Pravopis	13, 53
Literárna história	6, 28, 33, 34, 35, 36
Literárna teória	2, 4, 5, 30, 39, 42, 45, 46, 55

Pri porovnávaní úspešnosti treba brať do úvahy aj počet úloh v jednotlivých oblastiach a ich prekryvanie sa s čítaním s porozumením.

V nasledujúcich kapitolách sa budeme venovať interpretácii úloh na základe štatistických ukazovateľov, pričom vybrané úlohy sú v jednotlivých oblastiach radené chronologicky a naším cieľom je poukázať najmä na ich obťažnosť a citlivosť.

3.2.1 Čítanie s porozumením

Priemerná úspešnosť **69,6 %**.

(GYM 80,1 %, SOŠ 63,7 %, konzervatóriá 70,3 %, SŠŠ 66 %, ŠUP 69,1 %)

Čítanie s porozumením testovalo 18 úloh, ktoré mali testovať myšlienkové operácie aplikácia a analýza. Podľa výsledkov zo štatistických údajov 5 úloh bolo v pásme veľmi ľahkých položiek; skúšali schopnosť žiakov aplikovať alebo využívať informácie z textu. Ostatné položky boli svojou obťažnosťou rovnomerne rozdelené s výnimkou pásma veľmi obťažných položiek, do ktorého nepatrila ani jedna úloha. 13 položiek z tejto oblasti (č. 9, 10, 11, 18, 19, 25, 26, 27, 29, 43, 57, 58, 60) vyhovujúco rozlíšilo žiakov jednotlivých výkonnostných skupín

a päť položiek (č. 1, 17, 41, 49, 64) malo nevyhovujúcu rozlišovaciu schopnosť (menšiu ako 30 %).

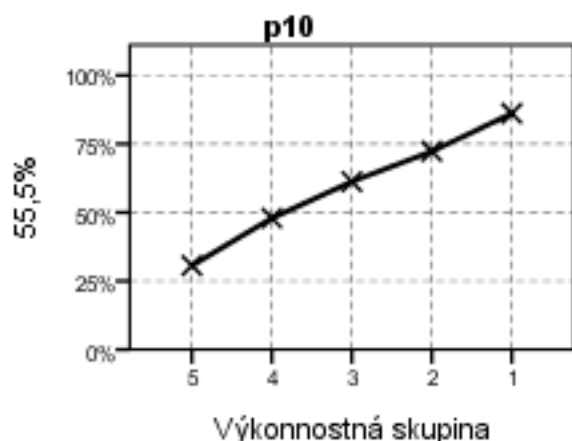
10. Z ukážky 2 vyplýva, že postmoderna

- (A) čerpala svoje podnety najmä z tzv. druhých avantgárd.
- (B) je menej literárne vybrúsená a oceňovaná ako avantgarda.
- (C) má svoje korene v juhoamerickej literatúre, najmä v próze.
- (D) sa formovala v literárnej produkcii viacerých autorov súčasne.

Tab. 6 Analýza distraktorov položky 10 – s výberom odpovede

		A10	B10	C10	D10	X10
1	P. Bis.	-,34	-,03	-,11	,36	-,04
2	p	,19	,11	,10	,60	,00
3	N	3446,00	1959,00	1876,00	10827,00	39,00

Správnou odpoveď D si volilo najviac žiakov. Z tabuľky vyplýva, že voľba distraktorov bola relatívne rovnomerná; podľa zápornej hodnoty medzipoložkovej korelácie P. Bis. pri nich je zrejmé, že si ich volili žiaci celkovo v teste menej úspešní.

Obr. 9 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Z grafu vyplýva, že položka rozlíšila všetky výkonnostné skupiny, rozdiel medzi prvou a piatou výkonnostnou skupinou je výrazný a predstavuje 55,5 %.

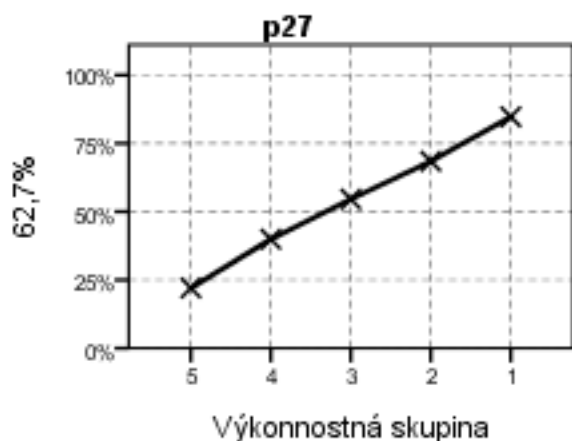
27. Normalizačnú literatúru na základe ukážky 4 predstavujú

- (A) diela zachytávajúce negatíva i pozitíva socializmu.
- (B) optimisticky ladené spoločenské antiromány.
- (C) diela s množstvom dobovo kladne chápaných postáv.
- (D) knihy vykresľujúce problémy pri budovaní socializmu.

Tab. 7 Analýza distraktorov položky 27 – s výberom odpovede

		A27	B27	C27	D27	X27
1	P. Bis.	-,32	-,06	,41	-,16	-,06
2	p	,20	,14	,54	,12	,00
3	N	3594,00	2560,00	9793,00	2140,00	61,00

Z tabuľky vyplýva, že správnu odpoveď C si volil najvyšší počet žiakov. Hodnota P. Bis. pri správnej odpovedi je vysoká – položka dostatočne korelovala so zvyškom testu. Podľa záporných hodnôt P. Bis. distraktorov vidíme, že si ich volili žiaci celkovo v teste menej úspešní, ktorí pravdepodobne nepochopili podstatu normalizačného procesu a normalizačnej literatúry.

Obr. 10 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Úloha č. 27 patrila k stredne obťažným položkám. Žiaci prvej výkonnostnej skupiny riešili úlohu s priemernou úspešnosťou pohybujúcou sa okolo 80 % a žiaci poslednej výkonnostnej skupiny ju riešili s priemernou úspešnosťou pohybujúcou sa pod 25 %. Položka teda výborne rozlíšila žiakov.

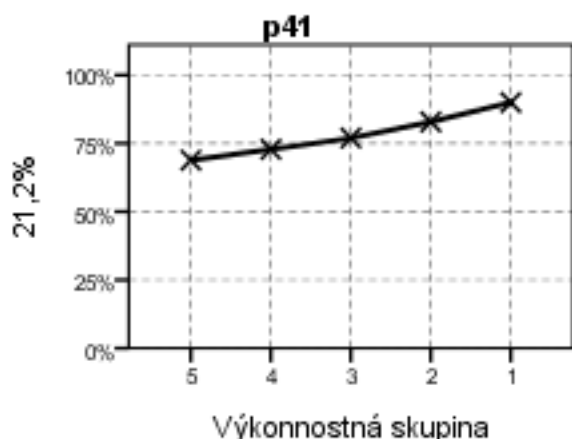
41. Ktorú ľudskú vlastnosť vyzdvihuje Alcest podľa ukážky 6?

- (A) úprimnosť
- (B) vľúdnosť
- (C) zdvorilosť
- (D) prívetivosť

Tab. 8 Analýza distraktorov položky 41 – s výberom odpovede

		A41	B41	C41	D41	X41
1	P. Bis.	,15	-,12	-,06	-,05	-,02
2	p	,78	,09	,07	,06	,00
3	N	14213,00	1606,00	1189,00	1103,00	38,00

V tabuľke vidíme, že 78 % žiakov si volilo správnu odpoveď A. Distraktory boli volené rovnomerne menším počtom celkovo v teste menej úspešných žiakov. Vidíme, že hodnota P. Bis. pri správnej odpovedi je nízka, položka teda nedostatočne korelovala so zvyškom testu, čo znamená, že ju správne vyriešili aj mnohí celkovo v teste menej úspešní žiaci. Avšak takáto položka má svoje miesto v teste EČ MS, keďže tvorí prvú úlohu k danej ukážke, pričom má pre žiakov aj motivačnú funkciu.

Obr. 11 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Graf ukazuje, že položka nevýrazne rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Aj celkovo v teste najmenej úspešní žiaci poslednej výkonnostnej skupiny ju riešili s vysokou priemernou úspešnosťou okolo 70 %. Krivka citlivosti sa nachádza v hornej polovici grafu; úloha teda patrila k ľahkým položkám.

3.2.2 Jazyková zložka

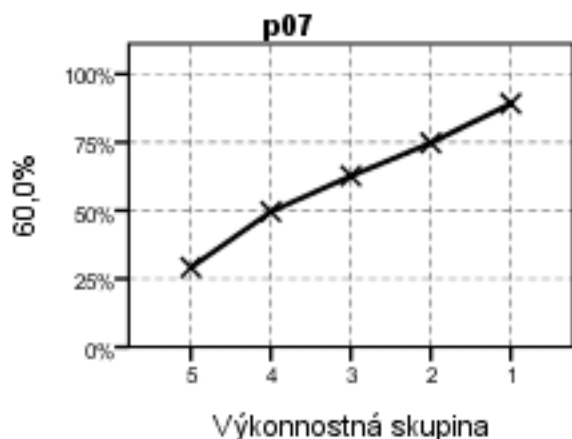
Priemerná úspešnosť **55,8 %**.

(GYM 71,3 %, SOŠ 47,3 %, konzervatóriá 57,5 %, SŠŠ 52,2 %, ŠUP 50,2 %)

V **lexikológii** bolo špecifickým cieľom všetkých 8 položiek aplikovať vedomosti z lexikológie. Mali testovať myšlienkovú operáciu aplikáciu. Podľa štatistických výsledkov patrili tri (č. 24, 62 a 63) medzi stredne obtiažné položky, tri sa zaradili medzi ľahké (č. 7, 20, 54) a dve (č. 12, 50) medzi veľmi ľahké položky, pričom položka č. 12 bola najľahšou položkou testu. Všetky položky okrem extrémne ľahkej položky č. 12 mali vyhovujúcu citlivosť.

7. Vypíšte z básne *Desiate prikázanie* plnovýznamové zložené slovo.

Správna odpoveď: *peknoočka/peknoočku*

Obr. 12 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu vyplýva, že táto položka rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Položka bola čiastočne prepojená s morfológiou. V rámci nesprávnych odpovedí sa najčastejšie vyskytovalo slovo *kristepane*, ktoré však ako citoslovce nepatrí medzi plnovýznamové slovné druhy. Žiaci, ktorí túto vedomosť nemali, preto nemohli úlohu s krátkou odpoveďou vyriešiť správne. Priemerná úspešnosť žiakov v riešení tejto položky sa pohybovala na úrovni 61,1 %.

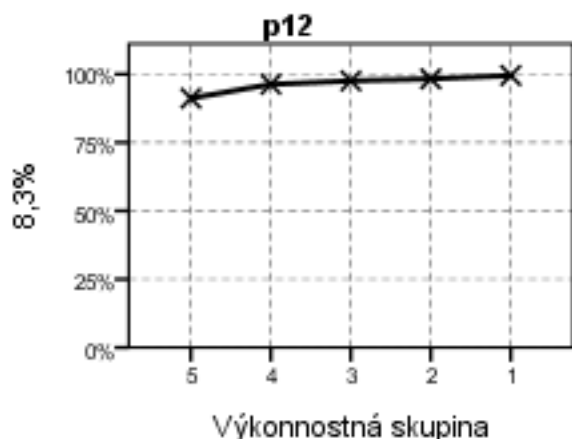
12. V ktorej možnosti sa nenachádza skratka?

- (A) tzv.
- (B) napr.
- (C) -izmus
- (D) t. j.

Tab. 9 Analýza distraktorov položky 12 – s výberom odpovede

		A12	B12	C12	D12	X12
1	P. Bis.	-,08	-,10	,15	-,09	-,02
2	p	,00	,02	,97	,01	,00
3	N	78,00	291,00	17529,00	245,00	8,00

Na základe údajov v tabuľke vidíme, že takmer 97 % žiakov si volilo správnu odpoveď C, distraktory neboli atraktívne; položka sa ukázala ako extrémne ľahká, preto ani jej ostatné parametre nie sú ideálne – hodnota P. Bis. je nízka, pretože položka nekoreluje so zvyškom testu, keďže ju správne vyriešili aj celkovo v teste menej úspešní žiaci.

Obr. 13 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Krivka citlivosti ukazuje, že táto extrémne ľahká položka nerozlíšila žiakov jednotlivých výkonnostných skupín. Aj žiaci poslednej výkonnostnej skupiny ju riešili s vysokou priemernou úspešnosťou okolo 90 %.

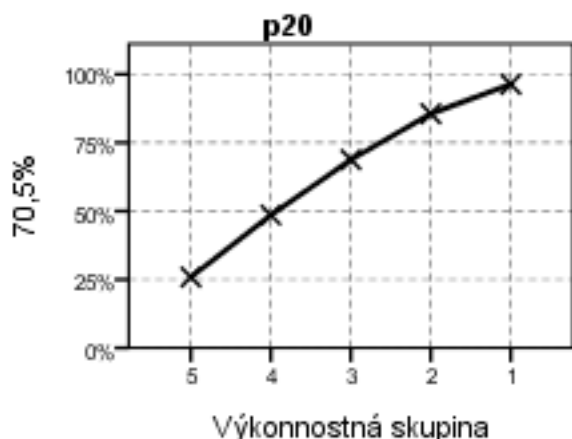
20. V ktorej možnosti sa nachádza združené pomenovanie?

- (A) mozolnaté dlane
- (B) dlžobné úpisy
- (C) správny nástroj
- (D) dospelí muži

Tab. 10 Analýza distraktorov položky 20 – s výberom odpovede

		A20	B20	C20	D20	X20
1	P. Bis.	-,32	,50	-,14	-,25	-,06
2	p	,17	,65	,05	,13	,00
3	N	3038,00	11805,00	875,00	2348,00	82,00

V tabuľke vidíme ideálne hodnoty ľahkej položky. Správnu odpoveď B si volilo najviac žiakov, distraktory si vybrali žiaci celkovo v teste menej úspešní, čo potvrdzujú aj ich záporné hodnoty medzipoložkovej korelácie P. Bis.

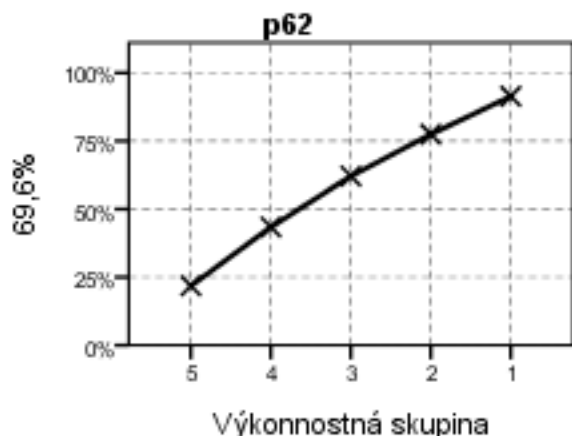

Obr. 14 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Graf dokumentuje, že položka výrazne rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín; celkovo v teste najmenej úspešní žiaci ju riešili s priemernou úspešnosťou okolo 26 %, žiaci celkovo v teste najúspešnejší ju riešili s priemernou úspešnosťou okolo 97 %. Položka bola pre gymnazistov veľmi ľahká (85 %), pre žiakov SOŠ bola stredne ťažná (54 %).

62. Vypíšte z časti Vysoké Tatry v ukážke 8 sloveso s neslabičnou predponou.

Správna odpoveď: *vzrástla/vzrást'*

Obr. 15 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Úloha si okrem vedomostí z lexikológie vyžadovala aj poznatky z ďalších jazykových rovín – zvukovej a tvarovej, preto svojou vyššou náročnosťou mohla dobre rozlíšiť žiakov – rozdiel medzi prvou a poslednou výkonnostnou skupinou žiakov je takmer 70 %. Veľmi podobné parametre mala aj položka č. 63 zameraná na synonymá.

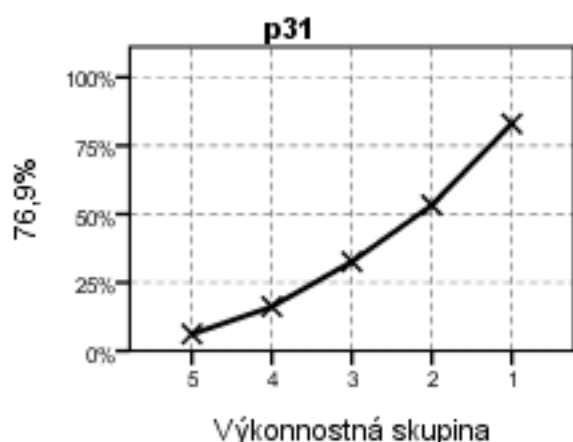
Priemerná úspešnosť v lexikológii je **70,6 %** (GYM 84,8 %, SOŠ 62,8 %, konzervatóriá 72 %, SŠŠ 67,3 % ŠUP 68,2 %).

V **morfológii** bola podľa výsledkov štatistických analýz jedna úloha veľmi obtiažná (č. 48), jedna úloha bola v pásme obtiažných položiek (č. 31), stredne obtiažné položky boli tri (č. 8, 51 a 61) a k ľahkým položkám sa zaradila jedna (č. 59). Všetky úlohy mali špecifický cieľ v aplikácii vedomostí z tvaroslovia a ich predpokladaný stupeň náročnosti bol 2. Mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia.

Všetky položky (až na najťažšiu položku testu č. 48) mali vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšili žiakov v teste celkovo úspešnejších od žiakov celkovo v teste menej úspešných.

31. Vypíšte zo zvýraznenej časti ukážky 4 činné prídavné.

Správna odpoveď: *trpiacou/trpiaca*

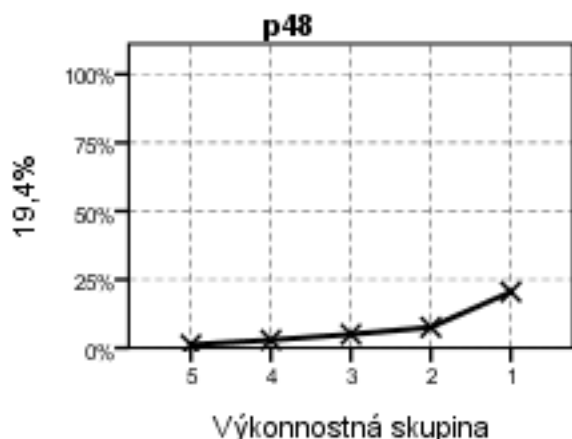

Obr. 16 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Úloha testovala základné znalosti z tvaroslovia, pričom veľmi dobre rozlíšila žiakov. Žiaci celkovo v teste najúspešnejší ju riešili s priemernou úspešnosťou okolo 80 %, žiaci poslednej výkonnostnej skupiny s priemernou úspešnosťou okolo 5 %. Úloha bola klasifikovaná ako obtiažná, hodnota medzipoložkovej korelácie P. Bis. bola veľmi vysoká, položka teda výborne korelovala so zvyškom testu. Položka bola pre gymnazistov ľahká (63,2 %), pre žiakov SOŠ bola obtiažná (24,7 %).

48. Vypíšte zo zvýraznenej časti v ukážke 6 vymedzovacie zámeno.

Správna odpoveď: *to isté*

Obr. 17 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

V grafe vidíme, že krivka citlivosti sa nachádza na jeho spodnom okraji, čo znamená, že úloha bola pre všetkých žiakov veľmi ťažká. Položka výraznejšie odlíšila iba žiakov prvej výkonnostnej skupiny, aj tí ju však dokázali vyriešiť s priemernou úspešnosťou iba okolo 23 %. Celková úspešnosť žiakov bola 7,4 %; úloha si pritom vyžadovala len základné vedomosti z tvaroslovia a text, z ktorého bolo potrebné správnu odpoveď vypísať, bol veľmi krátky (5 veršov). Napriek tomu mali žiaci s touto položkou ťažkosti; zrejme aj preto, lebo ich zmiatli iné druhy zámen vyskytujúce sa v texte.

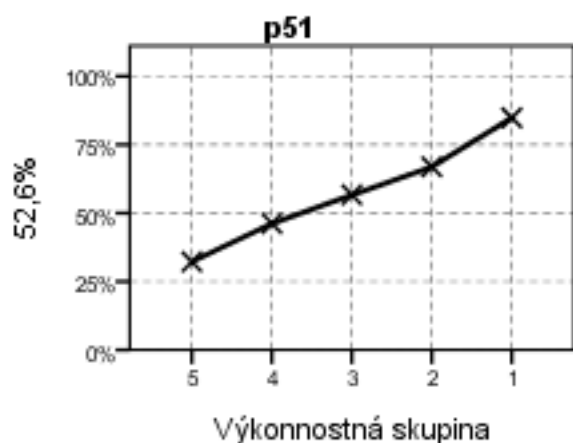
51. V ktorej možnosti je správne uvedený skloňovací vzor, podľa ktorého sa skloňuje prídavné meno v slovnom spojení *zápasiaceho s diviačou hlavou*?

- (A) pekný
- (B) cudzí
- (C) páví
- (D) samostatné skloňovanie

Tab. 11 Analýza distraktorov položky 51 – s výberom odpovede

		A51	B51	C51	D51	X51
1	P. Bis.	-,19	-,13	,34	-,22	-,05
2	p	,05	,28	,57	,09	,00
3	N	954,00	5126,00	10410,00	1580,00	79,00

V tabuľke vidíme ideálne hodnoty stredne obtiažnej položky. Správnu odpoveď C si volilo najviac žiakov, distraktory si vyberali žiaci celkovo v teste menej úspešní, čo potvrdzujú aj ich záporné hodnoty medzipoložkovej korelácie P. Bis. Zaujímavé je, že distraktor D, obsahujúci v podstate gramatický nezmysel, bol pre žiakov atraktívnejší než distraktor A.

Obr. 18 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu je zrejmé, že položka veľmi dobre rozlíšila žiakov. Krivka citlivosti sa nachádza približne v strede grafu, čo naznačuje aj strednú obtiažnosť položky.

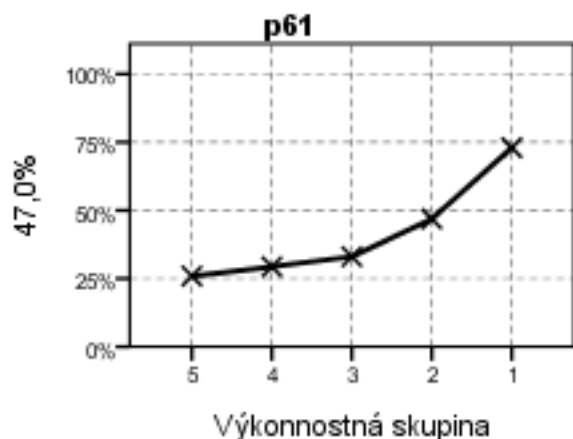
61. V ktorej možnosti majú všetky slovesá z ukážky 8 rovnaký vid?

- (A) zlepšujú sa, zišla by sa, rastie
- (B) patríme, pramení, skvalitnili
- (C) chýba, trápime sa, prišlo
- (D) naplánovať, objavili, odhalil

Tab. 12 Analýza distraktorov položky 61 – s výberom odpovede

		A61	B61	C61	D61	X61
1	P. Bis.	-,08	-,17	-,14	,30	-,07
2	p	,31	,21	,06	,42	,01
3	N	5632,00	3722,00	1105,00	7555,00	138,00

Správnu odpoveď D si zvolilo najviac žiakov, avšak pomerne atraktívny bol pre nich aj distraktor A, v ktorom ich zrejme zmiatol slovesný tvar *zišla by sa*.

Obr. 19 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

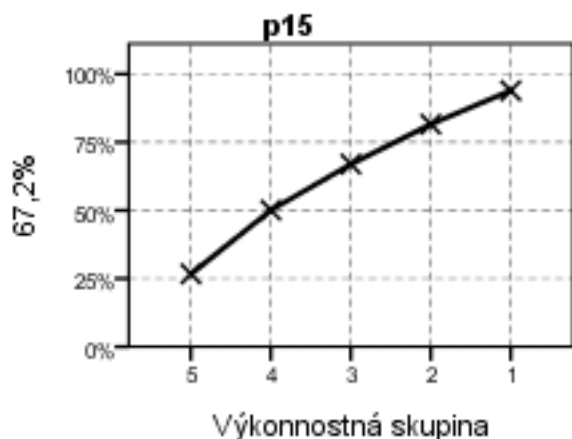
Graf svedčí o dobrej rozlišujúcej sile položky, pričom sú však najvýraznejšie odlíšeni žiaci prvej výkonnostnej skupiny. Medzi žiakmi celkovo v teste menej úspešnými (skupiny 3 až 5) nevidíme pri riešení tejto položky výrazné rozdiely. Určovanie vidu teda robilo žiakom problémy, čo naznačuje nepochopenie samotnej podstaty slovesného vidu, keďže položka nevyžadovala určenie dokonavého/nedokonavého vidu, ale žiaci mali iba odhaliť rovnaký vid trojice slovies.

Priemerná úspešnosť v morfológii je **44,7 %** (GYM 60,3 %, SOŠ 36,3 %, konzervatóriá 45,4 %, SŠŠ 41,1 %, ŠUP 36,9 %). Morfológická rovina jazyka bola zo všetkých oblastí testu EČ MS 2022 zo SJL pre žiakov najnáročnejšia.

Z oblasti **štylistiky** boli v teste tri úlohy (č. 14, 15, 52), z toho jedna úloha bola s výberom odpovede a dve boli úlohy s krátkou odpoveďou. Bolo pri nich potrebné zapojenie myšlienkových operácií aplikácia a analýza. Na základe štatistík boli dve položky ľahké a jedna stredne ťažná. Všetky dostatočne rozlíšili žiakov.

15. Ktorý jazykový štýl sa uplatnil v ukážke 2?

Správna odpoveď: *náučný/odborný/populárno-náučný*

Obr. 20 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Ľahká položka veľmi dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín, pričom žiaci poslednej výkonnostnej skupiny ju riešili s priemernou úspešnosťou na úrovni 25 % a žiaci celkovo v teste najúspešnejší ju riešili s vysokou úspešnosťou okolo 90 %. Úloha zameraná na určovanie funkčného jazykového štýlu je tradičnou úlohou v testoch EČ MS.

Priemerná úspešnosť v štylistike je **63,1 %** (GYM 79,1 %, SOŠ 54,3 %, konzervatóriá 64,6 %, SŠŠ 62,7 %, ŠUP 58,8 %).

Oblasť **syntaxe** bola v teste zastúpená ôsmimi úlohami, ktorých špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe a textovej syntaxe. Zo štatistických výsledkov vyplýva, že dve položky (č. 16, 37) boli obťažné, päť bolo stredne obťažných (č. 21, 38, 40, 44, 56) a jedna položka sa ukázala ako veľmi ľahká (č. 23). Všetky úlohy (okrem č. 37) vyhovujúco odlišili celkovo v teste úspešných žiakov od žiakov v teste celkovo menej úspešných.

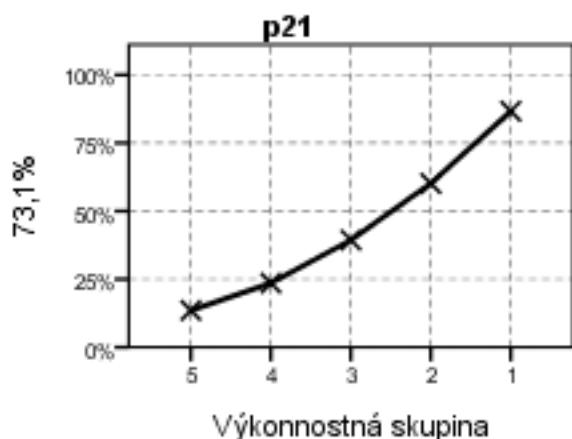
21. Koľko viet obsahuje súvetie vo zvýraznenej časti ukážky 3?

- (A) 6
- (B) 5
- (C) 4
- (D) 7

Tab. 13 Analýza distraktorov položky 21 – s výberom odpovede

		A21	B21	C21	D21	X21
1	P. Bis.	,49	-,33	-,22	-,05	-,04
2	p	,45	,40	,14	,01	,00
3	N	8104,00	7207,00	2616,00	172,00	46,00

Správnu odpoveď A si zvolilo najviac žiakov, dosť atraktívny bol pre nich aj distraktor B, avšak ten si volili žiaci celkovo v teste menej úspešní, o čom svedčí záporná hodnota P. Bis. Distraktor D bol neatraktívny, žiaci túto možnosť s prehľadom vylúčili ako nesprávnu.

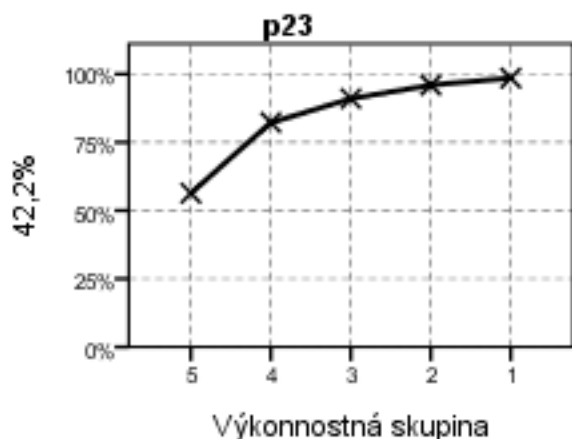

Obr. 21 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Položka veľmi dobre rozlíšila žiakov, rozdiel medzi prvou a poslednou výkonnostnou skupinou je 73,1 %. Položka bola pre gymnazistov ľahká (67,9 %), pre žiakov SOŠ bola až obťažná (32,4 %).

23. Vypíšte z ukážky 3 slovo, na ktoré v nej odkazuje zvýraznené slovné spojenie **to hebedo**.

Správna odpoveď: *pult/pultom/pultu*

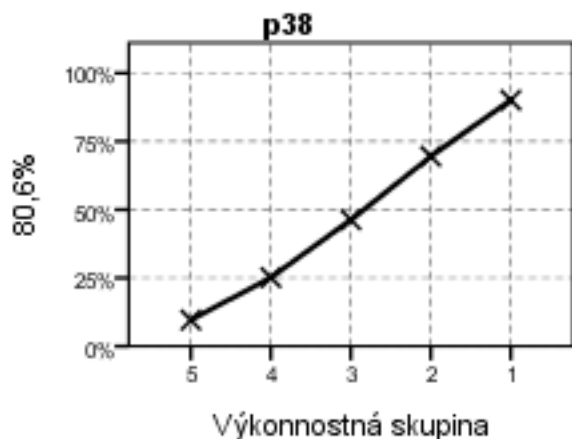
Obr. 22 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Graf potvrdzuje vyhovujúcu rozlišovaciu silu položky, pričom najvýraznejšie boli odlíšení žiaci poslednej výkonnostnej skupiny, ktorí však tiež túto úlohu riešili s relatívne vysokou priemernou úspešnosťou okolo 55 %. Medzi výkonnostnými skupinami 1 až 4 nie sú rozdiely v úspešnosti riešenia tejto otvorenej úlohy z textovej syntaxe až také výrazné. Položka patrila k ukážke 3, ktorá sa celkovo javila pre žiakov ako najmenej náročná (priemerná úspešnosť žiakov v tejto ukážke bola 69,2 %).

38. Zmeňte nezhodný prívlastok z nasledujúcej vety na zhodný a napíšte ho.

Dvere na kuchyni mala otvorené.

Správna odpoveď: *kuchynské*

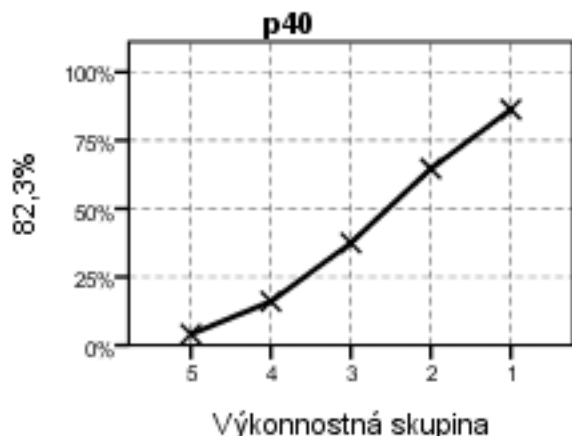
Obr. 23 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

V grafe vidíme prudko stúpajúcu krivku citlivosti, čo znamená, že položka výborne rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Žiaci poslednej skupiny ju riešili s veľmi nízkou priemernou úspešnosťou; naopak, žiaci prvej výkonnostnej skupiny ju riešili s vysokou priemernou úspešnosťou okolo 90 %. Zaujímavé je, že sme pri tejto položke ako jedinej v teste zaznamenali mierne vecne významný rozdiel medzi úspešnosťou dievčat a chlapcov –

dievčatá ju riešili s priemernou úspešnosťou 59 %, chlapci s priemernou úspešnosťou 36,8 %. Položka bola pre gymnazistov ľahká (71,5 %), pre žiakov SOŠ bola obťažná (35,5 %).

40. Vypíšte zo zvýraznenej časti textu ukážky 5 prístavok.

Správna odpoveď: *jej muž*

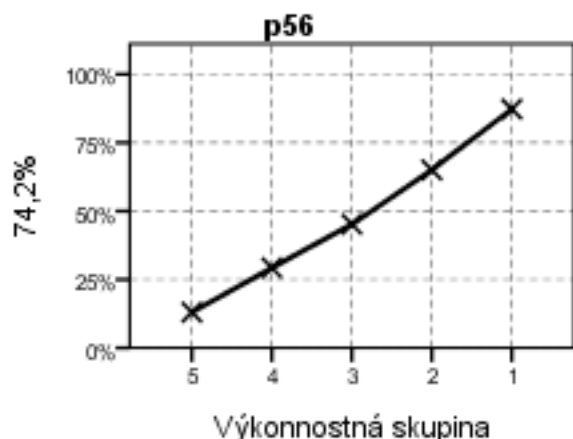

Obr. 24 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

V grafe opäť vidíme prudko stúpajúcu krivku citlivosti, čo znamená, že položka výborne rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Žiaci poslednej skupiny ju riešili s extrémne nízkou priemernou úspešnosťou; naopak, žiaci prvej výkonnostnej skupiny ju riešili s vysokou priemernou úspešnosťou okolo 85 %. Položka patrila medzi stredne obťažné a vynikajúco korelovala so zvyškom testu – predstavuje teda ideálnu položku NR-testu. Bola poslednou položkou k ukážke 5 (úryvok z diela *Kolíška* od A. Bednára), ktorá sa ako celok síce prejavila na úrovni strednej obťažnosti, avšak ako najnáročnejšia spomedzi všetkých ukážok v teste EČ MS s priemernou žiackou úspešnosťou 45,8 %. Položka bola pre gymnazistov ľahká (67,4 %), pre žiakov SOŠ bola až obťažná (27,7 %).

56. Pomenujte vetný sklad v nasledujúcej vete. *Čašníci sa idú pretrhnúť.*

Správna odpoveď: *prisudzovací (sklad)*

Obr. 25 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

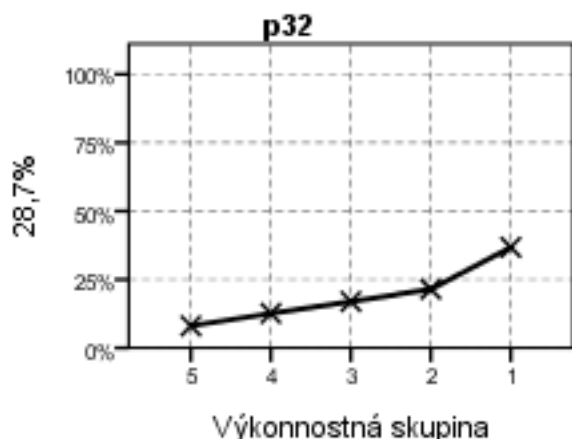
Graf opäť dokazuje výbornú rozlišovaciu silu položky, ktorá výrazne rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Položka mala aj všetky ostatné parametre veľmi dobré – základné vedomosti zo syntaxe o vetných skladoch boli pre správne riešenie úlohy kľúčové. Pri analýze odpovedí z odpoveďových hárkov bolo zistené, že množstvo žiakov neovláda jednoduchú syntaktickú terminológiu, keď namiesto prisudzovací sklad písali „prísudkový“, „prísudkovo-podmetový“ a pod. Položka bola pre gymnazistov ľahká (69,6 %), pre žiakov SOŠ bola obťažná (36,5 %).

Priemerná úspešnosť v syntaxi je **48 %** (GYM 66,6 %, SOŠ 38 %, konzervatóriá 47,8 %, SŠŠ 43,6 %, ŠUP 39,5 %).

Zvuková stránka jazyka bola v teste zastúpená štyrmi úlohami, ktorých špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z fonetiky. Mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Podľa štatistických ukazovateľov jedna položka (č. 32) bola veľmi obťažná, jedna (č. 47) bola obťažná a dve boli ľahké (č. 3 a 22). Okrem položky č. 32 mali vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšili žiakov.

32. Vypíšte z nasledujúcej vety slovo, ktorí sa v nej v prúde reči spodobuje/znelostne asimiluje.
... bolo toto dielo nestráviteľné a čudovali sa, ako vôbec mohlo vyjsť.

Správna odpoveď: *vôbec*

Obr. 26 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Krivka citlivosti sa nachádza v spodnej časti grafu, čo znamená, že úloha bola pre žiakov náročná. Výraznejšie boli odlišení iba žiaci prvej výkonnostnej skupiny, ktorí však mali tiež s riešením tejto položky problémy – napriek tomu, že slov bolo vo východiskovej vete relatívne málo a správna odpoveď bola jednoznačná. Úloha sa ocitla na hranici medzi obťažnou a veľmi obťažnou položkou a jej hodnota medzipoložkovej korelácie P. Bis. bola znížená práve tým, že viacerí inak celkovo v teste úspešní žiaci na ňu nedokázali správne odpovedať.

Priemerná úspešnosť vo zvukovej rovine je **48,9 %** (GYM 62,5 %, SOŠ 41,4 %, konzervatóriá 58,8 %, SŠŠ 45,1 %, ŠUP 43,4 %).

Na **pravopis** boli zamerané dve položky. Špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z ortografie a položky mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Podľa štatistických ukazovateľov bola jedna položka (č. 13) stredne obťažná a jedna (č. 53) ľahká. Obe položky zamerané na interpunkciu mali vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšili žiakov.

Priemerná úspešnosť v pravopise je **63,4 %** (GYM 74,2 %, SOŠ 57,5 %, konzervatóriá 61,2 %, SŠŠ 58,1 %, ŠUP 61,3 %).

3.2.3 Literárna zložka

Priemerná úspešnosť **55,6 %** (GYM 69,7 %, SOŠ 47,8 %, konzervatóriá 57,6 %, SŠŠ 53 %, ŠUP 52,9 %).

Oblasť **literárnej histórie** bola v teste zastúpená šiestimi úlohami. Špecifickým cieľom úloh bolo využitie vedomostí o známom diele, resp. autoroch a aplikácia vedomostí z dejín

literatúry. Na základe štatistických údajov je jedna úloha (č. 35) v pásme obťažných, tri úlohy (č. 28, 33, 34) v pásme stredne obťažných a dve úlohy (č. 6 a 36) v pásme ľahkých položiek. Všetky položky okrem č. 36 zaznamenali vyhovujúcu citlivosť, a teda dobre odlišili žiakov celkovo v teste úspešnejších od žiakov v teste celkovo menej úspešných.

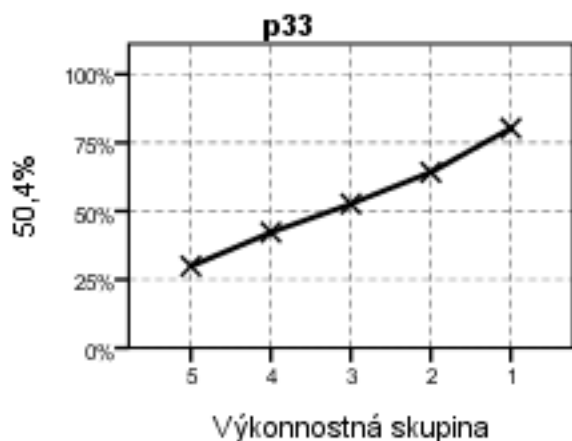
33. Ktorú fázu dejovej línie diela *Kolíška* predstavuje ukážka 5?

- (A) úvod
- (B) zauzlenie
- (C) vyvrcholenie
- (D) záver

Tab. 14 Analýza distraktorov položky 33 – s výberom odpovede

		A33	B33	C33	D33	X33
1	P. Bis.	,32	-,30	-,14	,06	-,03
2	p	,54	,25	,13	,08	,00
3	N	9771,00	4544,00	2276,00	1531,00	28,00

Správnu odpoveď A si síce vybral najväčší počet žiakov, ale v tabuľke vidíme kladnú hodnotu P. Bis. aj pri distraktore D, čo znamená, že si tento distraktor volili aj niektorí v teste celkovo úspešní žiaci, pričom paradoxne ide o najmenej často volenú možnosť. Dá sa predpokladať, že niektorým žiakom celkovo v teste úspešným chýbala znalosť povinného diela *Kolíška* a v tomto prípade iba tipovali.

Obr. 27 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Na základe grafu možno súdiť, že položka mala vyhovujúcu rozlišovaciu silu, krivka citlivosti stúpa a nachádza sa približne v strede grafu, teda ide o stredne obťažnú položku.

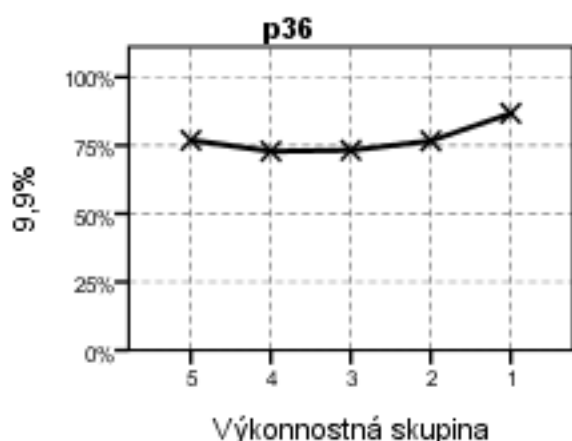
36. Ktorá postava v diele *Kolíška* bola svedkom v procese s Majerským?

- (A) Paul Hals
- (B) Mišo Černek
- (C) Jano Ragala
- (D) Michal Martinec

Tab. 15 Analýza distraktorov položky 36 – s výberom odpovede

		A36	B36	C36	D36	X36
1	P. Bis.	-,07	,05	,00	-,01	-,04
2	p	,04	,77	,13	,05	,00
3	N	674,00	14024,00	2410,00	970,00	72,00

Správnu odpoveď B si zvolil najväčší počet žiakov, avšak hodnota korelácie tejto položky so zvyškom testu je veľmi nízka, pretože jednak správne odpovedali aj celkovo v teste menej úspešní žiaci, a jednak distraktor C bol volený aj žiakmi celkovo v teste úspešnými, o čom svedčí jeho hodnota P. Bis., ktorá nie je záporná. Tým sa potvrdzuje predpoklad, že žiaci, ktorí povinné dielo *Kolíška* neprečítali, pri týchto položkách tipovali – a išlo v tomto prípade o žiakov všetkých výkonnostných skupín. Správnu odpoveď si mohli žiaci nepoznajúci dielo *Kolíška* vybrať aj na základe textu ukážky, v ktorej sa práve postava Miša Černeka spomínala.

Obr. 28 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

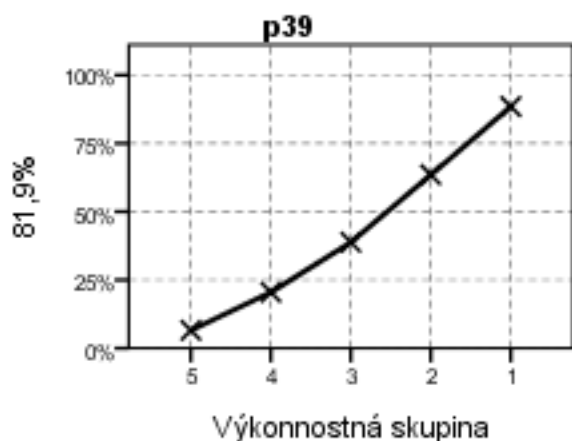
Na základe grafu možno konštatovať, že položka bola pre všetky výkonnostné skupiny približne rovnako ľahká. Rozdiel medzi piatou a prvou výkonnostnou skupinou je vzhľadom na vyššie spomenutý prvok tipovania správnej odpovede malý. Ak by bola táto položka v teste EČ MS zaradená ako úloha s krátkou odpoveďou, zvýšila by sa jej rozlišovacia sila – citlivosť, avšak určite by sa výrazne znížila úspešnosť žiakov pri jej riešení.

Priemerná úspešnosť v literárnej histórii je **50,6 %** (GYM 61,2 %, SOŠ 44,9 %, konzervatóriá 51,5 %, SŠŠ 46,7 %, ŠUP 45,9 %).

Literárnu teóriu zastupovalo deväť položiek, z ktorých viaceré sa prelínali aj s čítaním s porozumením. Ich špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Úlohy mali testovať myšlienkové operácie aplikácia, analýza a dedukcia. Zo štatistických výsledkov vyplýva, že v rámci položiek testovanej oblasti bola jedna veľmi ľahká (č. 5), štyri položky boli ľahké (č. 2, 4, 30, 46), tri položky stredne ťažné (č. 39, 42, 55) a jedna položka bola v pásme ťažných položiek (č. 45). Položka č. 39 mala relatívne vysokú neriešenosť (24,9 %). Položka č. 2 slabšie rozlíšila žiakov, inak mali všetky položky výbornú citlivosť, pričom položka č. 46 mala najväčšiu rozlišovaciu silu/citlivosť v rámci testu EČ MS zo SJL.

39. Ktorý kompozičný postup využil autor pri spomienkach Zity Černekovej na Majerského v diele *Kolíška*?

Správna odpoveď: *retrospektívny/spätný/retrospektíva/retrospektívu*

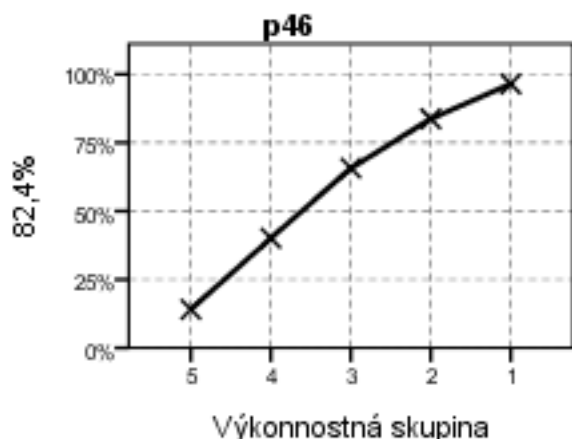

Obr. 29 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Z grafu možno vyčítať, že úloha v teste vynikajúco rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín, k čomu prispela aj relatívne vyššia neriešenosť – takmer štvrtina žiakov túto úlohu vynechala. Podľa vysokej hodnoty medzipoložkovej korelácie P. Bis. však možno usudzovať, že išlo o žiakov celkovo v teste menej úspešných, a teda že správne na položku odpovedali predovšetkým žiaci celkovo v teste úspešní. Položka bola pre gymnazistov ľahká (69,9 %), pre žiakov SOŠ bola ťažná (28,9 %).

46. Napíšte názov opakovacej figúry uplatnenej v prvom Alcestovom prehovore v ukážke 6.

Správna odpoveď je *anafora/paralelizmus*.

Obr. 30 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Ako možno vidieť z grafu, ide o najlepšie rozlišujúcu položku v celom teste EČ MS. Položka mala tiež veľmi vysokú hodnotu P. Bis., čo znamená, že výborne korelovala so zvyškom testu – teda žiaci, ktorí ju správne riešili, boli úspešní aj v ostatných častiach testu; naopak, žiaci, ktorí v nej úspešní neboli, neboli úspešní ani v teste ako celku. Z obsahového hľadiska ide o klasickú úlohu z testu EČ MS – anafora sa veľmi často objavuje medzi maturitnými úlohami. Položka bola pre gymnazistov veľmi ľahká (85 %), pre žiakov SOŠ bola stredne ťažná (46,2 %).

Priemerná úspešnosť v teórii literatúry je **58,9 %** (GYM 75,3 %, SOŠ 49,8 %, konzervatóriá 61,6 %, SŠŠ 57,2 %, ŠUP 57,6 %).

Po vyhodnotení testu je možné skonštatovať, že úspešnosť žiakov v teste bola vyššia na gymnáziách, žiaci z ostatných stredných škôl dosiahli v každej oblasti nižšiu priemernú úspešnosť. Rozdiel medzi žiakmi GYM a žiakmi SOŠ bol **stredne** vecne významný v oblasti čítania s porozumením a v literárnej zložke a **silne** vecne významný v jazyku (iné porovnania vzhľadom na menšie počty žiakov z ostatných druhov SŠ neuskutočňujeme).

Vo všetkých testových položkách boli úspešnejší gymnazisti než žiaci SOŠ. V desiatich položkách (č. 1, 2, 12, 36, 48, 49, 50, 57, 60 a 64) sa priemerná úspešnosť žiakov SOŠ pohybovala v rovnakom pásme ako u gymnazistov. Najmenšie rozdiely v priemernej úspešnosti gymnazistov a ostatných stredoškolákov boli pri ľahkej položke č. 36 a veľmi ľahkej položke č. 12. Naopak, najväčší rozdiel (stredne vecne významný) medzi výkonmi žiakov GYM a SOŠ sme zaznamenali pri položkách č. 8, 16, 20, 21, 31, 38, 39, 40, 46, 47, 55 a 56.

Tab. 16 Priemerná úspešnosť žiakov v oblastiach podľa druhu školy

SJL	Priemer v %					
	Druh školy					Spolu
	GYM	SOŠ	konzervatóriá	SŠŠ	ŠUP	
Čítanie s porozumením	80,1	63,7	70,3	66,0	69,1	69,6
Jazyková zložka	71,3	47,3	57,5	52,2	50,2	55,8
Zvuková stránka jazyka	62,5	41,4	58,8	45,1	43,4	48,9
Pravopis	74,2	57,5	61,2	58,1	61,3	63,4
Lexikológia	84,8	62,8	72,0	67,3	68,2	70,6
Morfológia	60,3	36,3	45,4	41,1	36,9	44,7
Syntax	66,6	38,0	47,8	43,6	39,5	48,0
Štylistika	79,1	54,3	64,6	62,7	58,8	63,1
Literárna zložka	69,7	47,8	57,6	53,0	52,9	55,6
Literárna história	61,2	44,9	51,5	46,7	45,9	50,6
Literárna teória	75,3	49,8	61,6	57,2	57,6	58,9

4 Vyhodnotenie PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Cieľom PFIČ MS je preveriť schopnosť žiaka písať samostatne, žánrovo, štylisticky a gramaticky adekvátne, jasne, zrozumiteľne a na primeranej úrovni podľa cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti absolventa strednej školy. PFIČ MS je riadené písanie na základe slovného, vizuálneho alebo sluchového podnetu. Testovali sa ňou zručnosti ako formálne členenie písomného prejavu, dodržanie obsahu, používanie primeraných gramatických štruktúr, rozsah slovnej zásoby, kompozícia, štylizácia a pravopis.

Hodnotenie PFIČ MS SJL riadili vedúci predmetovej komisie na jednotlivých školách. Hodnotiteľmi boli interní učitelia, ktorí majú v aprobácii slovenský jazyk a riadili sa Pokynmi na hodnotenie PFIČ MS a pokynmi vedúceho PK, pričom rešpektovali obsah Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry. PFIČ každého žiaka mali posúdiť dvaja hodnotitelia. Hodnotenie PFIČ kontrolovali predsedovia predmetových komisií.

Pri hodnotení PFIČ MS SJL sa hodnotitelia riadili kritériami na hodnotenie, podľa ktorých hodnotili vonkajšiu formu, vnútornú formu a celkový dojem. Maximálny počet bodov za vnútornú formu (obsah, kompozícia, štýl, jazyk, pravopis) bol 20 bodov, maximálny počet bodov za vonkajšiu formu bol 4 body a za celkový dojem 4 body – za celú PFIČ intaktného žiaka 28 bodov. Úspešnosť žiaka sa udávala v percentách.

PFIČ MS zo SJL mohli žiaci v tomto školskom roku písať 165 minút, pričom mali dodržať rozsah najmenej 1,5 a najviac 3 strany formátu A4. Žiaci si mohli vybrať jednu zo štyroch ponúknutých tém rôznych žánrov. Zvolili si tú tému, v ktorej mohli najviac rozvinúť svoje zručnosti, schopnosti a vedomosti.

Témy PFIČ MS boli vyhlásené v Slovenskom rozhlase v deň konania EČ a PFIČ MS zo SJL. Boli vyžrebované z troch obálok, z ktorých každá obsahovala 4 rôzne zadania (kombinácie z ôsmich predpísaných povinných žánrov: úvaha, rozprávanie, charakteristika, umelecký opis, slávnostný prejav, diskusný príspevok, beletrizovaný životopis a výklad).

4.1 Výber tém

PFIČ zo SJL sme vyhodnocovali na základe údajov o 35 643 maturantoch, ktorí písali PFIČ MS v riadnom termíne.

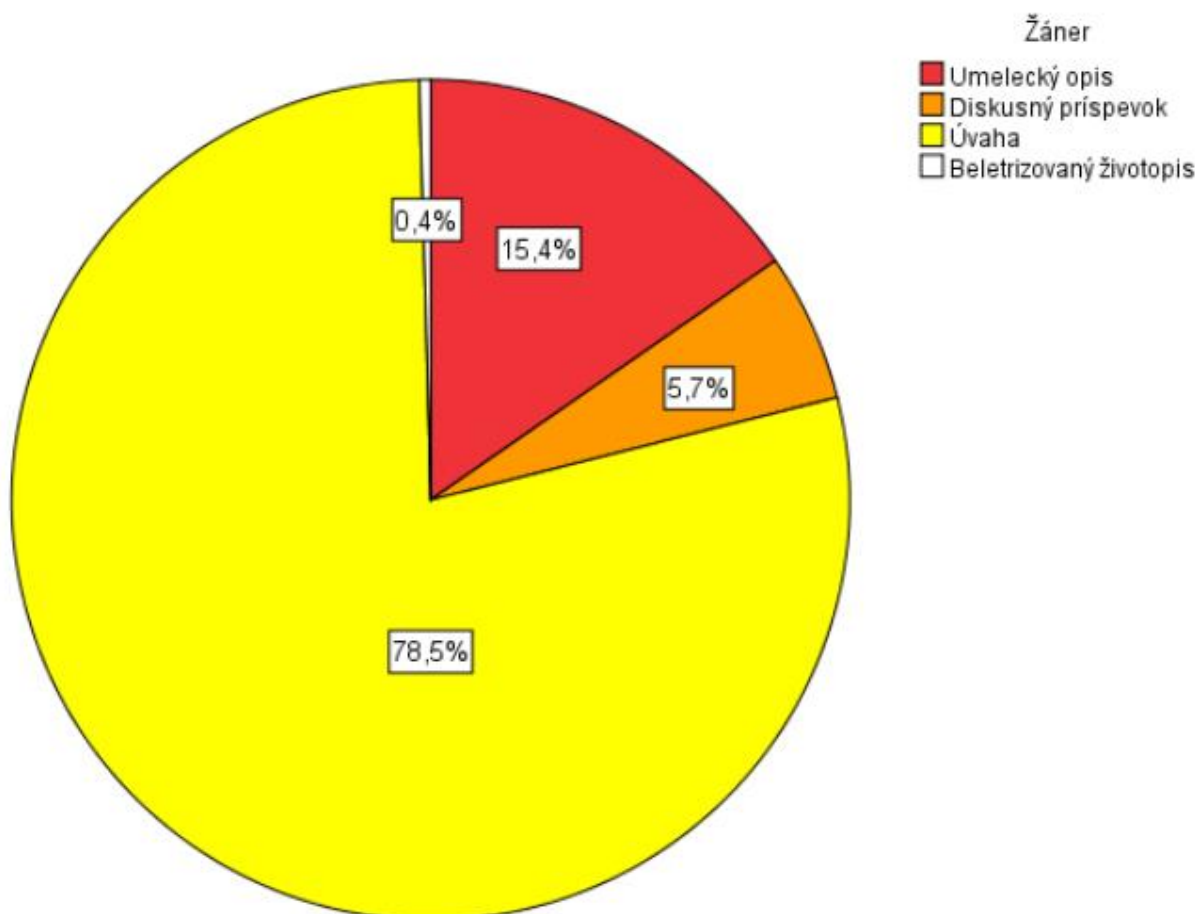
Témy PFIČ MS 2022

1. Čaro roviny (Umelecký opis)
2. „Príroda je stále nekonečne populárnejšia než dejiny.“ Karel Čapek
(Diskusný príspevok)
3. Kde je vlastne náš domov? (Úvaha)
4. Som Ofélia

(Beletrizovaný životopis literárnej postavy z diela Hamlet od W. Shakespeara)

Tab. 17 Výber žánrov/tém PFIČ MS

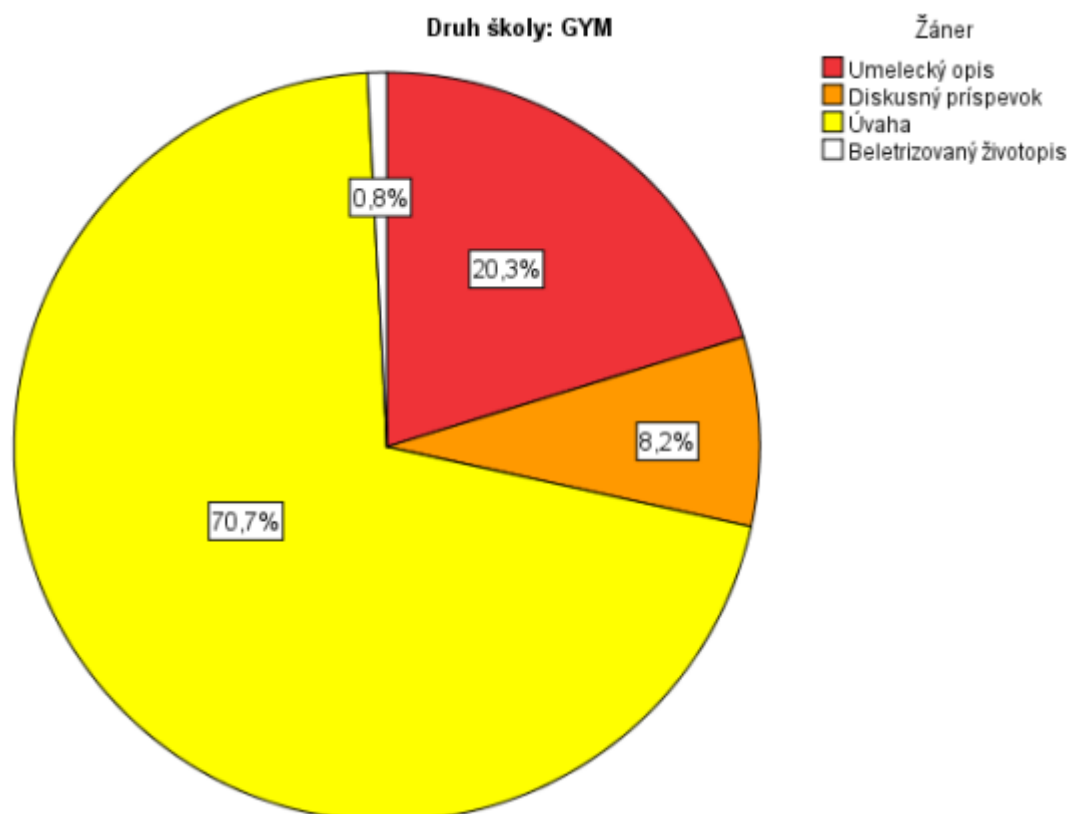
Žáner	Počet	%
Umelecký opis	5 476	15,4
Diskusný príspevok	2 036	5,7
Úvaha	27 975	78,5
Beletrizovaný životopis	156	0,4
Spolu	35 643	100,0

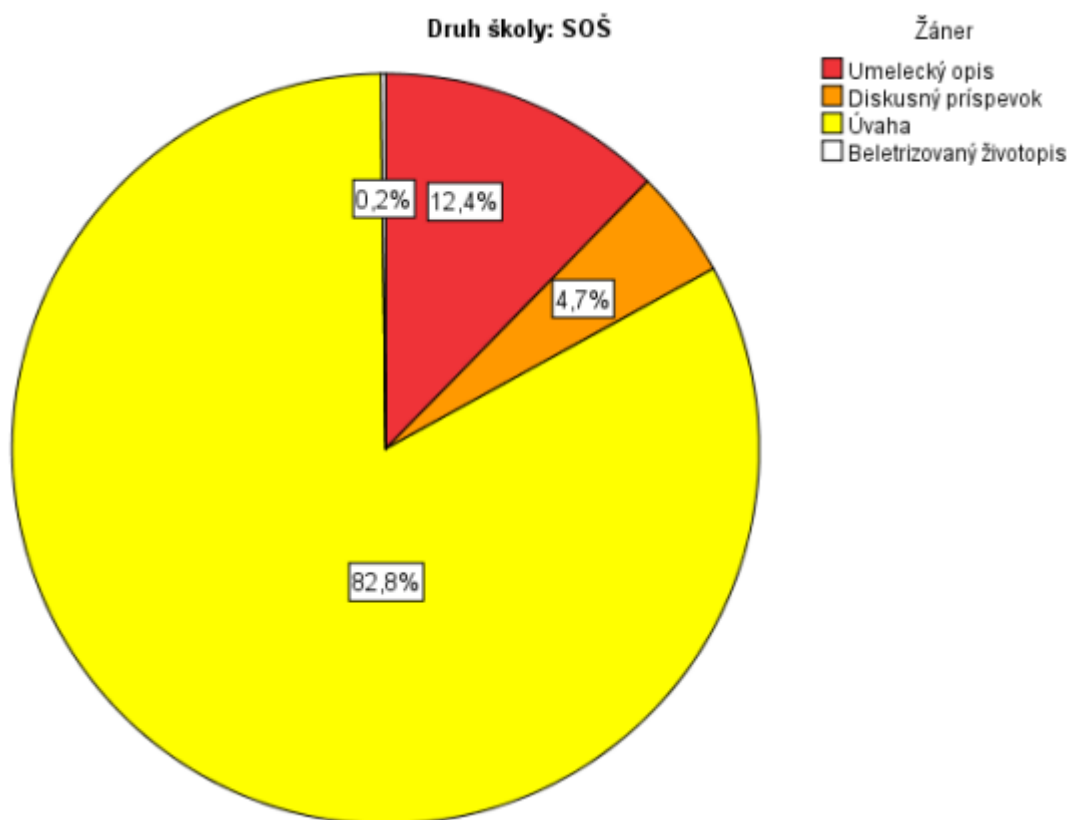
Obr. 31 Pomerné zastúpenie jednotlivých žánrov/tém PFIČ MS

Ako vyplýva z tabuľky č. 17 i diagramu na obr. 31, najviac maturantov si volilo úvahu, druhým najpočetnejšie zastúpeným žánrom bol umelecký opis. Najmenej žiakov si tento rok vybralo beletrizovaný životopis, čo bolo zrejme podmienené jeho náročnejšou témou a nutnou znalosťou povinného diela *Hamlet*.

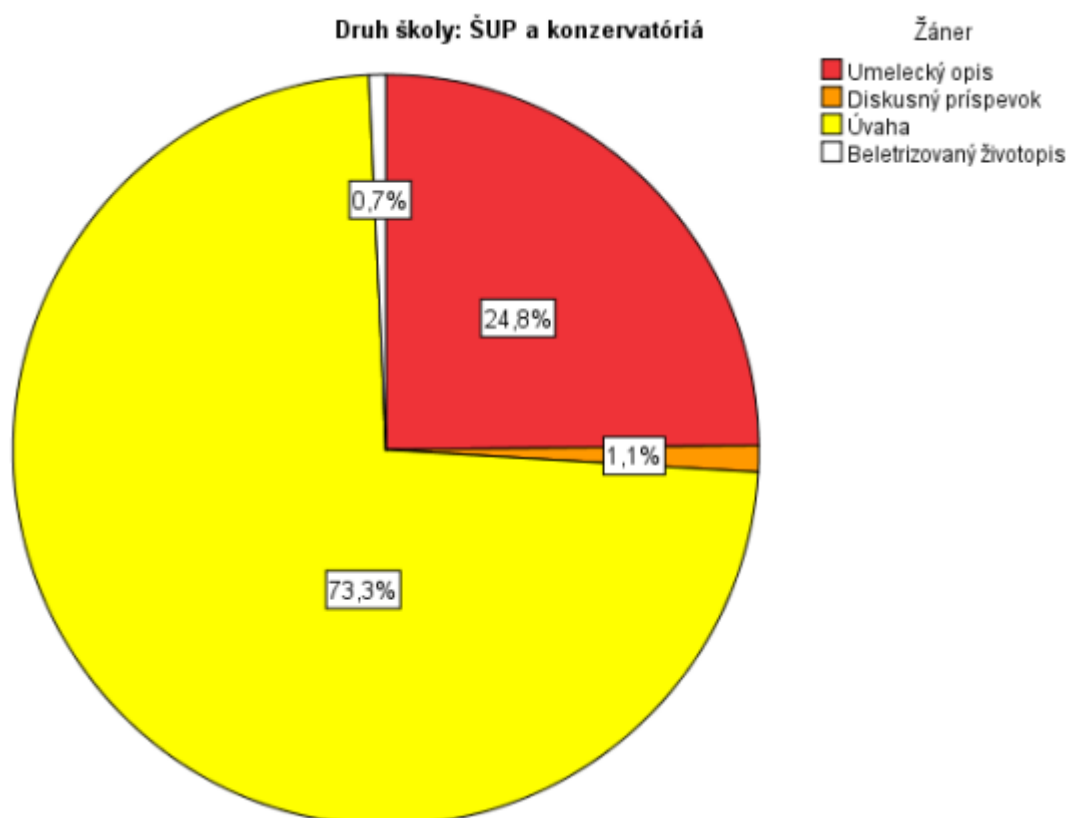
Preferencie žánrov zostali zachované aj pri rozdelení škôl podľa druhu, okrem SŠŠ (v ktorých si na druhom mieste žiaci vyberali diskusný príspevok), čo dokumentujú nasledujúce diagramy na obr. 32 až 35.

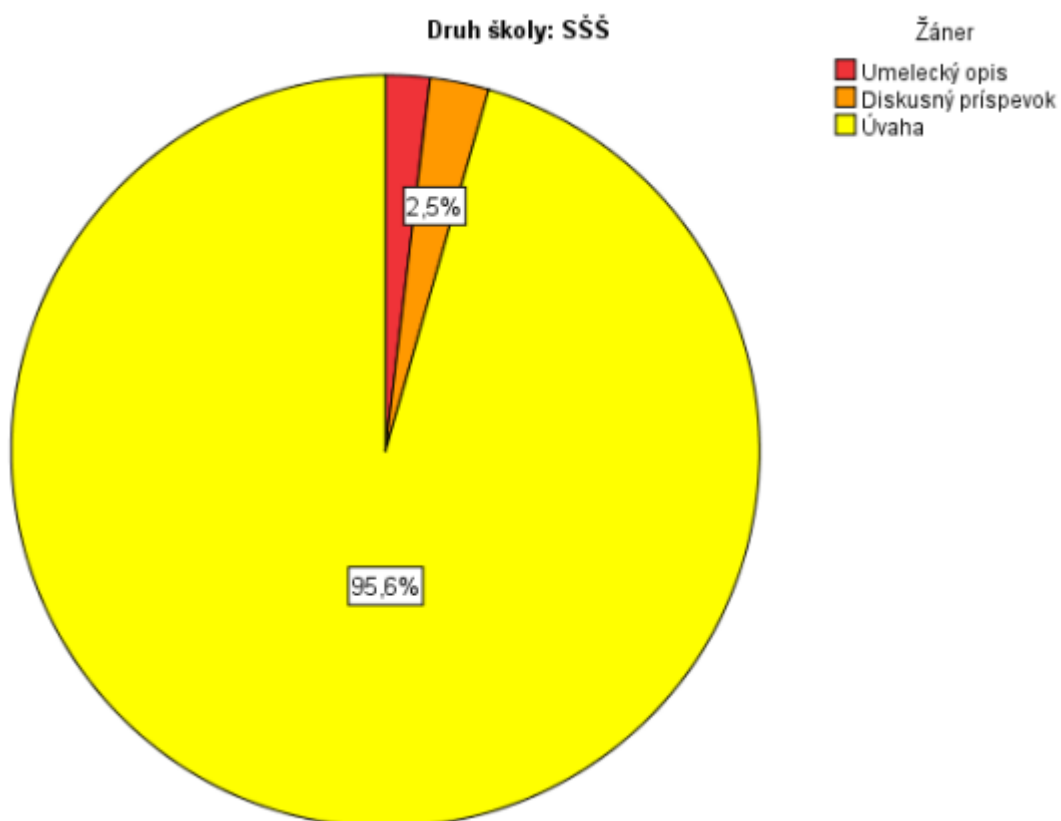
Obr. 32 Výber žánrov/tém podľa druhu školy – GYM

Obr. 33 Výber žánrov/tém podľa druhu školy – SOŠ

Obr. 34 Výber žánrov/tém podľa druhu školy – konzervatóriá a ŠUP

Obr. 35 Výber žánrov/tém podľa druhu školy – SŠŠ

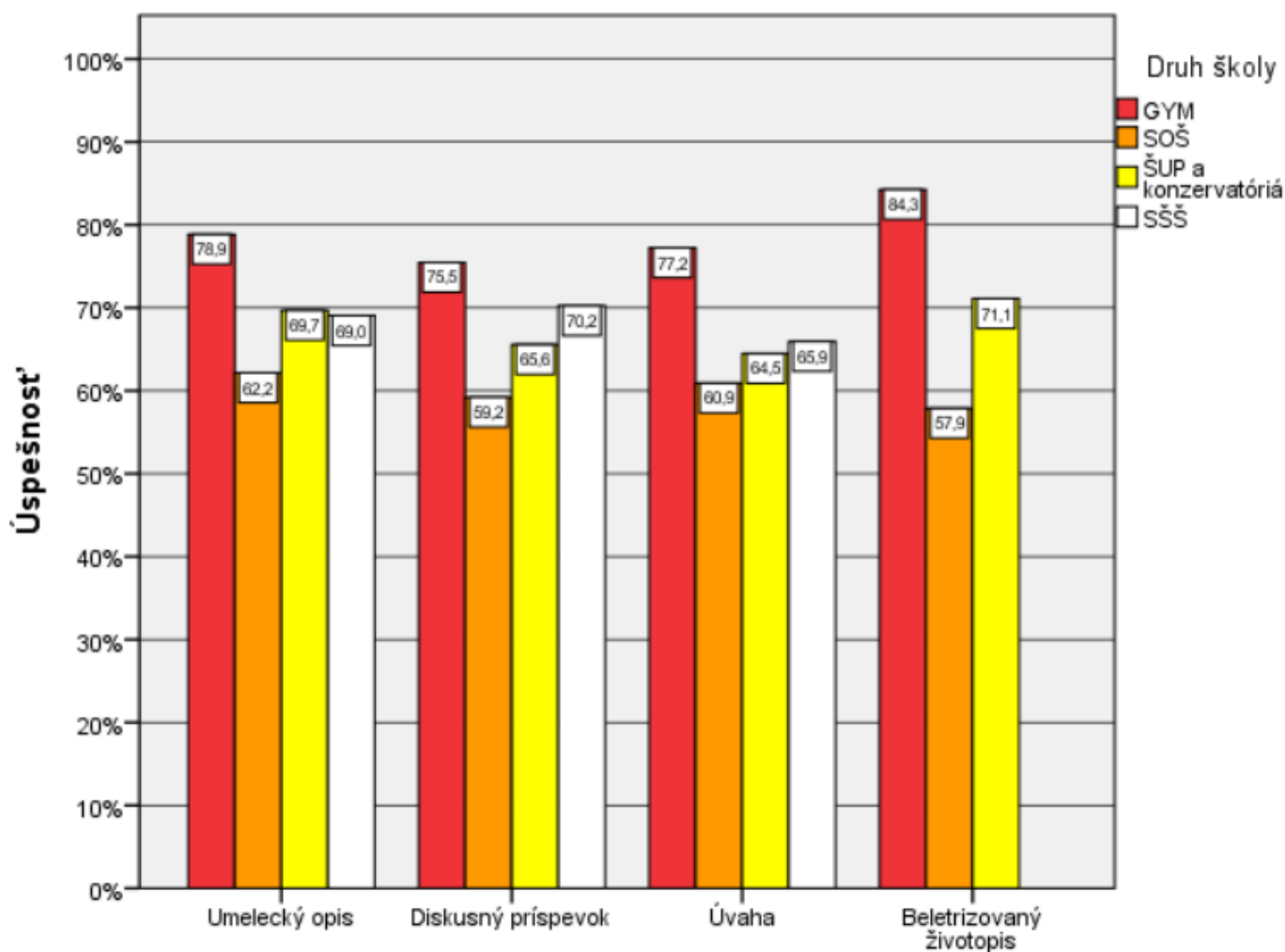
4.2 Úspešnosť PFIČ

Úspešnosť PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry je **66,9 %** (GYM 77,5 %, SOŠ 61,0 %, konzervatóriá 71,1 %, ŠUP 63,9 %, SŠŠ 66,1 %).

V nasledujúcej tabuľke je uvedená úspešnosť žiakov jednotlivých druhov SŠ podľa zvoleného žánru.

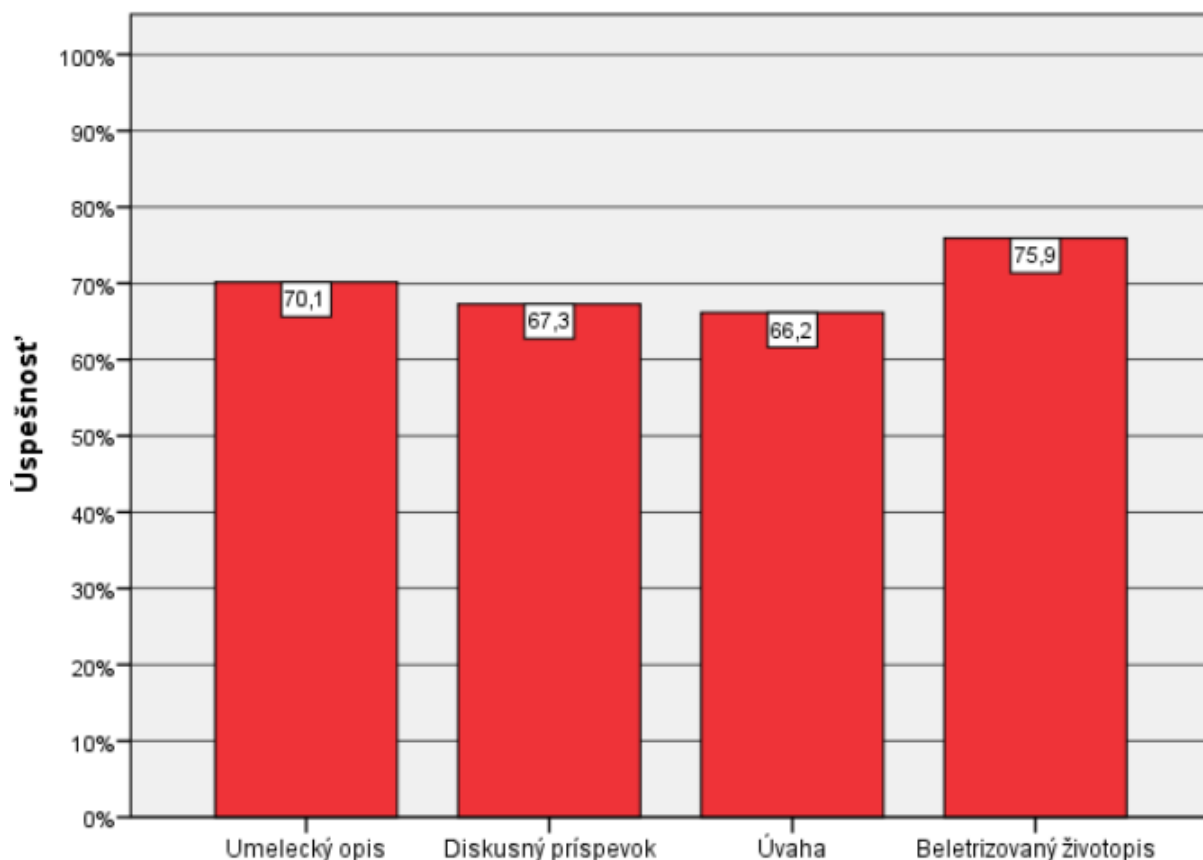
Tab. 18 Úspešnosť PFIČ podľa žánru a podľa druhu školy

Žáner	Druh školy	N	Priemer	SE
Umelecký opis	GYM	2476	78,9	,3
	SOŠ	2685	62,2	,4
	ŠUP a konzervatóriá	306	69,7	1,0
	SŠŠ	9	69,0	8,7
	Spolu	5476	70,1	,3
Diskusný príspevok	GYM	997	75,5	,5
	SOŠ	1013	59,2	,5
	ŠUP a konzervatóriá	14	65,6	5,3
	SŠŠ	12	70,2	4,0
	Spolu	2036	67,3	,4
Úvaha	GYM	8645	77,2	,2
	SOŠ	17975	60,9	,1
	ŠUP a konzervatóriá	904	64,5	,6
	SŠŠ	451	65,9	,8
	Spolu	27975	66,2	,1
Beletrizovaný životopis	GYM	102	84,3	1,3
	SOŠ	45	57,9	3,1
	ŠUP a konzervatóriá	9	71,1	6,9
	Spolu	156	75,9	1,6
Spolu	GYM	12220	77,5	,1
	SOŠ	21718	61,0	,1
	ŠUP a konzervatóriá	1233	65,8	,5
	SŠŠ	472	66,1	,8
	Spolu	35643	66,9	,1

Obr. 36 Priemerná úspešnosť PFIČ podľa druhu školy a žánru/témy

Výsledky gymnazistov boli vo všetkých žánroch, resp. témach lepšie ako výsledky žiakov SOŠ, a to na úrovni **strednej** vecnej významnosti, resp. **silnej** vecnej významnosti v prípade beletrizovaného životopisu. Výsledky žiakov ostatných druhov SŠ v jednotlivých žánroch boli porovnateľné.

Obr. 37 Celková priemerná úspešnosť PFIČ podľa žánru/témy

Žiaci dosiahli v PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry priemernú úspešnosť 66,9 %, pričom najúspešnejší boli **v obsahu textu** (76,4 %), najnižšiu úspešnosť dosahujú tradične **v pravopise** (34 %).

Tab. 19 Priemerná úspešnosť PFIČ v častiach a celku (%)

Úspešnosť							
vo vonkajšej forme	v obsahu textu	v kompozícii	v jazyku	v pravopise	v štýle	v celkovom dojme	PFIČ
75,5	76,4	76,3	64,0	34,0	67,8	74,0	66,9

Možno konštatovať, že pravopis je už stabilne najslabšou zložkou PFIČ MS, pokiaľ ide o žiacku úspešnosť. Naopak, dlhodobo úspešní sú žiaci v obsahu textu, jeho kompozícii a vonkajšej forme.

Tab. 20 Priemerná úspešnosť žiakov v oblastiach podľa druhu školy

Druh školy		N	Priemer	SE
GYM	Úspešnosť vo vonkajšej forme	12016 *	84,0	,2
	Úspešnosť v obsahu textu	12220	85,2	,2
	Úspešnosť v kompozícii	12220	88,0	,2
	Úspešnosť v jazyku	12220	73,5	,2
	Úspešnosť v pravopise	12034 *	48,0	,3
	Úspešnosť v štýle	12220	78,6	,2
	Úspešnosť v celkovom dojme	12220	84,8	,2
	Úspešnosť v PFIČ	12220	77,5	,1
SOŠ	Úspešnosť vo vonkajšej forme	20384 *	70,5	,2
	Úspešnosť v obsahu textu	21718	71,5	,2
	Úspešnosť v kompozícii	21718	69,7	,2
	Úspešnosť v jazyku	21718	58,5	,2
	Úspešnosť v pravopise	20415 *	26,0	,2
	Úspešnosť v štýle	21718	61,8	,2
	Úspešnosť v celkovom dojme	21718	68,2	,2
	Úspešnosť v PFIČ	21718	61,0	,1
ŠUP a konzervatóriá	Úspešnosť vo vonkajšej forme	1121 *	73,8	,7
	Úspešnosť v obsahu textu	1233	75,6	,6
	Úspešnosť v kompozícii	1233	75,2	,6
	Úspešnosť v jazyku	1233	64,6	,6
	Úspešnosť v pravopise	1125 *	33,1	1,0
	Úspešnosť v štýle	1233	66,4	,6
	Úspešnosť v celkovom dojme	1233	71,0	,6
	Úspešnosť v PFIČ	1233	65,8	,5
SŠŠ	Úspešnosť vo vonkajšej forme	454 *	77,9	,9
	Úspešnosť v obsahu textu	472	75,3	1,0
	Úspešnosť v kompozícii	472	77,3	1,0
	Úspešnosť v jazyku	472	65,7	1,0
	Úspešnosť v pravopise	454 *	25,5	1,5
	Úspešnosť v štýle	472	68,3	1,0
	Úspešnosť v celkovom dojme	472	72,1	1,0
	Úspešnosť v PFIČ	472	66,1	,8
Spolu	Úspešnosť vo vonkajšej forme	33975 *	75,5	,1
	Úspešnosť v obsahu textu	35643	76,4	,1
	Úspešnosť v kompozícii	35643	76,3	,1
	Úspešnosť v jazyku	35643	64,0	,1
	Úspešnosť v pravopise	34028 *	34,0	,2
	Úspešnosť v štýle	35643	67,8	,1
	Úspešnosť v celkovom dojme	35643	74,0	,1
	Úspešnosť v PFIČ	35643	66,9	,1

*Spolu 1606 žiakov má VPU, nehodnotí sa im vonkajšia forma a pravopis, a 62 žiakov má pervazívne poruchy, nehodnotí sa im vonkajšia forma; z nich 9 má zároveň aj VPU

Z uvedenej tabuľky je zrejmé, že najlepšie výsledky dosiahli žiaci GYM v oblasti kompozícia a najhoršie v oblasti pravopis. Žiaci SOŠ, ako aj žiaci ŠUP a konzervatórií dosiahli najlepšie výsledky v oblasti obsah textu a najhoršie v oblasti pravopis. Žiaci SŠŠ dosiahli najlepšie výsledky v oblasti vonkajšia forma a najhoršie už v spomínanej oblasti pravopisu.

Hranicu viac ako 25 %, ktorá je podmienkou úspešného zvládnutia PFIČ MS, v riadnom termíne MS 2022 nedosiahlo **317** žiakov (0,9 %).

Záver

Na výsledky riešenia testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry sa môžeme pozerieť z hľadiska kvality výkonu žiakov, ako aj z hľadiska kvality meracieho nástroja – testu, pričom tieto dva aspekty sú navzájom prepojené.

Test **EČ MS zo SJL** riešilo 35 803 maturantov. Najmenší počet maturantov bol z Trnavského kraja (8,2 %) a Trenčianskeho kraja (9,9 %), najviac žiakov maturovalo v Žilinskom kraji (15,9 %). Počty žiakov v ostatných krajoch boli pomerne vyrovnané. Podľa zriaďovateľa 83 % žiakov pochádzalo zo štátnych škôl, 8,7 % zo súkromných škôl, 8,1 % z cirkevných škôl a 0,2 % predstavovali žiaci zahraničných škôl. V rozdelení podľa druhu školy 34,3 % tvorili žiaci gymnázií, 60,9 % žiaci stredných odborných škôl, 0,9 % tvorili žiaci konzervatórií, 1,3 % žiaci stredných športových škôl a 2,5 % žiaci škôl umeleckého priemyslu. Podiel chlapcov a dievčat bol vyvážený, s miernou prevahou dievčat.

Priemerná úspešnosť celého súboru (národný priemer) bola **59,6 %**.

Obťažnosť úloh s výberom odpovede a úloh s krátkou odpoveďou je porovnateľná. Pri úlohách s krátkou odpoveďou býva zvýšená neriešenosť, čo je logické vzhľadom na to, že pri uzavretých úlohách s výberom odpovede zo štyroch možností sa dá správna odpoveď aspoň tipovať a šanca na jej uhádnutie predstavuje 25 %.

Výkon žiakov podľa krajov bol vyrovnaný. Podľa zriaďovateľa dosiahli najlepšie výsledky žiaci cirkevných škôl. Výsledok žiakov cirkevných škôl bol významne lepší ako výsledok žiakov súkromných škôl na úrovni strednej vecnej signifikancie.

Z hľadiska druhu školy bol výkon žiakov gymnázií lepší než výkon žiakov stredných odborných škôl na úrovni silnej vecnej signifikancie.

V porovnaní podľa pohlavia boli dievčatá v teste úspešnejšie než chlapci, vzájomný rozdiel však nebol vecne významný. Celkovo bol test EČ MS z rodového hľadiska náročnosti položiek dobre vyvážený. Ak porovnáme výkon podľa polročnej klasifikácie žiakov zo SJL, úspešnosť v teste podľa predpokladu klesala s ich zhoršujúcim sa klasifikačným stupňom. Hodnota korelačného koeficientu medzi známku a dosiahnutou úspešnosťou je silná ($r = -0,592$).

Je možné skonštatovať, že dosiahnuté priemerné výkony boli primerané širokospektrálnej populácii, ktorá tento test riešila.

Pokiaľ ide o vyhodnotenie úspešnosti žiakov v oblastiach testu, medziročne sa zhoršenie alebo zlepšenie žiakov len konštatuje, keďže porovnávanie nie je relevantné vzhľadom na inú vzorku žiakov, meniaci sa počet položiek v rámci jednotlivých oblastí či na ich meniacu sa

kognitívnu náročnosť. Avšak na základe vyhodnotenia úspešnosti v jednotlivých oblastiach testov EČ MS zo SJL v posledných rokoch realizácie MS a analýzy úloh možno bližšie zhodnotiť, čo v rámci učiva zo SJL spôsobuje žiakom najväčšie ťažkosti. V nasledujúcich riadkoch sa to pokúsime zhrnúť.

Čítanie s porozumením

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že oblasť čítania s porozumením vychádza z analýz výsledkov testov EČ pozitívne. Menej zvládanými sa javia tie úlohy, pri ktorých ide o *pozorné čítanie*, resp. o *dlhší* či *nesúvislý*, prípadne *odborný* a *publicistický text*. Pre žiakov je náročné, ak je potrebné k textu sa opakovane vrátiť, keďže *tempo čítania* je celkovo pomalšie. S čítaním s porozumením veľmi často súvisí aj *komplexné pochopenie úlohy*, keď žiaci nepozorne alebo povrchné čítajú zadanie úlohy a následne napr. hľadajú správne riešenie *v nesprávnom* odseku či riadku, vypisujú *slovo* namiesto *slovesa* či *vetný sklad* namiesto *vetného člena*. Práve šikovní a inak v škole úspešní žiaci mávajú problém s jednoduchými úlohami na čítanie s porozumením, za ktorými zbytočne hľadajú „chyták“ a následne u nich často dochádza k nadinterpretácii textu, alebo naopak, úlohu či jej zadanie podcenia, nedočítajú do konca, prípadne si ani neprečrú všetky možnosti odpovedí, ktoré sa často odlišujú iba minimálne. Tento jav môže súvisieť aj so (zlo)zvykom či skúsenosťou spomínaných žiakov napísať všetky doterajšie písomné práce v rýchлом tempe a medzi prvými ich odovzdať.

Zvuková stránka jazyka

V systéme slovenských hlások majú žiaci problémy so *slabikotvornou spoluhláskou*, a tiež s počtom slabík v cudzích slovách – nerozlišujú medzi slovenskou *dvojháskou* a *samohláskovou skupinou*, ako aj v domácich výrazoch spojených do väčších celkov. Žiaci si celkom nevedia spoľahlivo odlíšiť *uplatnenie*, resp. *porušenie* pravidla o rytmickom krátení, čo však môže súvisieť aj s povrchným čítaním zadania úlohy. Rovnako majú žiaci problémy s *prozodickými javmi*, čo však môže súvisieť s neovládaním základnej jazykovednej terminológie.

Pravopis

Aj úspešnejší žiaci majú ťažkosti pri písaní *veľkých a malých písmen*, čo môže byť spôsobené či už vplyvom (najmä) anglofónnych textov, používaním rozličných fontov pri práci s počítačom, alebo, žiaľ, aj vplyvom masmédií. Žiaci robia tiež chyby v písaní *čiarok*, čo sa každoročne ukazuje ako problém nielen v EČ, ale najmä v PFIČ MS, kde mnohí strácajú práve pre nezvládanie tohto javu body aj napriek povolenému používaniu pravopisnej príručky – Pravidiel slovenského pravopisu.

Lexikológia

Ako oblasť vychádza menej problematicky – žiaci zvládajú úlohy z lexikológie s relatívnym prehľadom, nepriaznivejšie výsledky dosahujú napr. v problematike *združených pomenovaní* či v úlohách z *frazeológie*. V oblasti významovej roviny jazyka žiakom ťažkosti spôsobujú úlohy, ktoré opäť súvisia s pozorným čítaním, resp. s individuálnou slovnou zásobou.

Morfológia

Z analýzy výsledkov žiakov v EČ MS za posledné roky vyplýva, že žiaci majú problémy najmä so *slovnými druhmi* (*zámená, číslovky, častice, predložky, slovesá – slovesné tvary*), ich *delením* podľa troch základných kritérií i s určovaním *gramatických kategórií*. Ak je úloha prepojená s pravopisom, syntaxou či lexikológiou, je o to náročnejšia, podobne, ako keď sa v zadaní otázky vyskytujú *odborné termíny*.

Syntax

Syntax sa podľa výsledkov testov EČ každoročne javí ako jedna z najproblematickejších oblastí jazykovedy, opakovane sa prejavuje nižšia úspešnosť pri úlohách zameraných na určovanie *vetných členov*, (najmä *slovesno-menný prísudok, predmet, nezhodný prívlastok*), syntagiem, problematiku *jednoduchej vety* (a jej delenia podľa *členitosti*) a *súvetí* (určovanie *vedľajších viet* v podradovacom súvetí) – žiaci nevedia vyhovujúco rozpoznať *jednoduchú vetu* obsahujúcu jeden *prisudzovací sklad* či *počet viet* v súvetí a následne nemôžu zvládnuť ani ich bližšie určenie.

Štylistika

Najväčšie problémy majú žiaci každý rok s rozlíšením a určovaním *slohových postupov, funkčných jazykových štýlov* a ich *žánrov* – najmä pokiaľ ide o otvorené úlohy, v ktorých sú nútení medzi týmito pojmami samostatne rozlišovať. Žiaci si pletú najmä termíny *slohový postup* a *jazykový štýl* a zamieňajú ich navzájom.

Literárna história

Žiaci majú síce namemorovanú základnú *chronológiu* literárnych období a smerov, avšak ich znaky a základné charakteristiky literárnych hrdinov v konkrétnom texte nevedia spoľahlivo odhaliť. Problémy žiakom spôsobujú predpísané *povinné diela* umeleckej literatúry, resp. „povinní“ autori. Literárno-teoretické vedomosti o dielach sú na slabšej úrovni – čo súvisí s vyššie spomenutým faktom neorientovania sa v texte diela daného literárneho smeru. Ťažkosti v tejto oblasti majú žiaci všetkých výkonnostných skupín zo všetkých druhov stredných škôl.

Literárna teória

Na základe analýzy výsledkov testov EČ je pre žiakov problematická *štruktúra literárnych diel* – majú problém s pochopením *horizontálneho členenia textu* (próza, poézia a ich vzájomné porovnanie). Tento jav súvisí aj s *textovou syntaxou*, s ktorou majú tiež žiaci ťažkosti. Pravidelne sa v testoch EČ objavujú niektoré *literárnovedné termíny* – žiaci však svoje vedomosti o nich nevedia v dostatočnej miere aplikovať na daný text.

PFIČ MS zo SJL písalo v riadnom termíne 35 643 stredoškolákov s priemernou úspešnosťou **66,9 %** (národný priemer). Pri hodnotení PFIČ sa každoročne konštatuje veľmi nízka úroveň pravopisu. Na tomto mieste treba brať do úvahy skutočnosť, že aj pri dôslednom dodržiavaní bodovania podľa kritérií hodnotenia je posudzovanie písomnej práce tohto typu veľmi náročné a ovplyvnené subjektívnymi faktormi.

Žiaci by si mali pred voľbou žánra uvedomiť, že pri PFIČ MS nie je na prvom mieste *téma*, ale je to *žáner*, a teda by sa mali riadiť zásadou „vyberiem si žáner, ktorý zvládnem“ a nie preferenciou typu „vyberiem si tému, ktorá sa mi páči“. Pokiaľ sa totiž odchyľia od témy, táto skutočnosť sa prejaví v penalizácii obsahu a celkového dojmu, avšak v prípade, že nezvládnu predpísaný žáner, penalizácia nevyhnutne postihne prakticky všetky oblasti PFIČ MS (či už kompozíciu, štýl, jazyk atď.).

V úplnom závere našej správy pripomenieme fakt, že od MS 2013 nadobudla platnosť legislatívna zmena, podľa ktorej žiak neúspešný v oboch písomných častiach MS (EČ a PFIČ) môže síce vykonať ÚFIČ v riadnom termíne, ale v opravnom termíne nasledujúceho školského roka bude musieť opakovať jednu alebo obe písomné časti MS (podľa výsledku ÚFIČ). V školskom roku 2021/2022 bolo v marcovom riadnom termíne **neúspešných v oboch častiach (EČ a PFIČ) maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry 111 žiakov**, čo predstavuje 0,3 % z celkového počtu 35 643 žiakov, ktorí písali obidve časti MS.

Použitá literatúra

1. Burjan, V.: *Tvorba a využívanie školských testov vo vzdelávacom procese*. Bratislava: Exam, 1999.
2. *Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry*. Bratislava: ŠPÚ, 2016.
3. Kostolanská, J., Pigová, M.: *PFIČ MS 2022. Správa zo štatistického spracovania PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry*. Bratislava: NÚCEM, 2022.
4. Hendl, J.: *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál, 2004.
5. Kolektív: *Standardy pro pedagogické a psychologické testování*. Praha: Testcentrum, 2001.
6. Palacková, A. a kol.: *Maturitná skúška 2017. Správa o výsledkoch EČ a PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry*. Bratislava: NÚCEM, 2017.
7. Kurajová Stopková, J., Pigová, M.: *EČ MS 2022. Správa zo štatistického spracovania testu slovenský jazyk a literatúra*. Bratislava: NÚCEM, 2022.
8. Lapitka, M.: *Tvorba a použitie didaktických testov*. Bratislava: ŠPÚ, 1996.
9. Ritomský, A., Zelmanová, O.: *Štatistické spracovanie a analýza dát rozsiahlych monitorovaní. Položková a multivariačná analýza s využitím systému SPSS*. Bratislava: ŠPÚ, 2003.
10. Ritomský, A., Zelmanová, O.: *Štatistické spracovanie a analýza dát rozsiahlych monitorovaní s využitím systému SPSS*. Bratislava: ŠPÚ, 2002.
11. Rosa, V.: *Metodika tvorby didaktických testov*. Bratislava: ŠPÚ, 2007.
12. *Špecifikačná tabuľka testu zo slovenského jazyka a literatúry*. Interný materiál. Bratislava: NÚCEM, 2021.
13. *Štátny vzdelávací program pre ISCED 3 zo slovenského jazyka a literatúry*. Bratislava: ŠPÚ, 2015.
14. Turek, I.: *Učiteľ a pedagogický výskum*. Bratislava: Metodické centrum, 1998.s